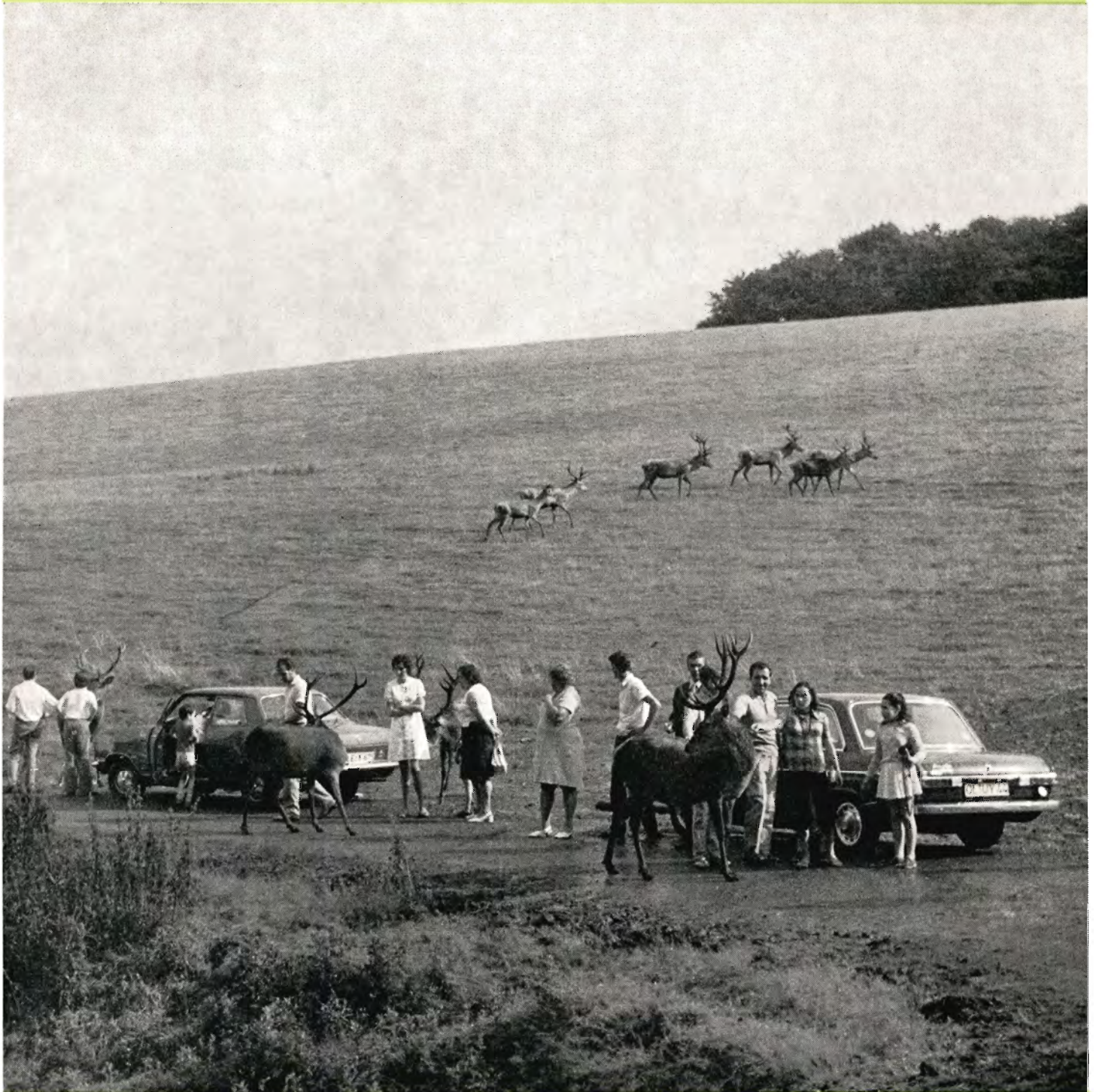

SKOVEN

Månedsskrift
udgivet af
Dansk Skovforening
Marts-April 1973

3-4

Partner R22 giver bedre beskyttelse ved "bag-slag"

Motorsavens spids går på en gren ...

- saven slår tilbage ...

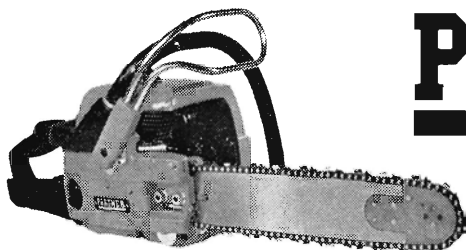

- venstre hånds tryk mod kædebremsebøjlen standser kæden totalt på 0,08 sek.

Enhver der dagligt arbejder med motorsav kender følgerne af et »kick-back« – d.v.s. at savens spids rammer en gren og kastes tilbage. Kastet sker så hurtigt, at man i de fleste tilfælde ikke har nogen mulighed for at undvige den roterende kæde. PARTNERS kædebremse bevirker, at kæden standses totalt inden den slår op mod arm eller ansigt.

Partner R22 har desuden:

som den eneste motorsav på markedet: afvibrerede, opvarmede håndtag ● beskytter for højrehånden ● sikring mod ufrivillig gaspåvirkning ● korrekt placeret stopknop ● smalt sværd med sikkerhedskæde.

PARTNER

- for Deres egen sikkerhed

Forhandlere:

JYLLAND

Per Jørgensen, Thistedvej 100, Nørresundby. Tlf. (08) 17 27 33.
Smedegades Motorværksted, Ringkøbing. Tlf. (07) 32 09 92.
Randers Værktøjsmagasin, Randers. Tlf. (06) 42 17 77.
Motorcentrum
Funder Vestervang 32, Silkeborg. Tlf. (06) 85 13 10.
Horsens Værktøjsmagasin, Hede Nielsensvej 2, Horsens. Tlf. (05) 62 62 11.
Mikkels Auto, Nr. Torv 2, Vejle. Tlf. (05) 82 12 12.
Sædding Plæneklipperservice, Sdr. Rissvej 9, Esbjerg. Tlf. (05) 13 00 84.
Sønderjyds Partner-Service, Engvej 1, Styrtom, Abenrå. Tlf. (04) 62 46 70.

STORKØBENHAVN

J. P. Andersen, Stationsvej 12, Vedbæk. Tlf. (01) 89 11 04.
Lyngby Frøhandel, Jernbanevej 2, Lyngby. Tlf. (01) 87 20 31.
Johs. Fog A/S, Rolighedsvej 19, Lyngby. Tlf. (01) 87 10 01.
Forst & Jagthuset, Gl. Kongevej 119, København V. Tlf. (01) 21 30 30.
Firma H. P. Vangskov, Jagtvej 115, København N. Tlf. (0172) 831.

SJÆLLAND

Mekaniker Kaj Nielsen, Gadevang, Hillerød. Tlf. (03) 26 69 62.
Roskilde værktøjsmagasin, Sdr. Ringvej 24, Roskilde. Tlf. (03) 35 54 75.
Midtsjællands Plæneklipper Service, Læskovvej 53 A, Bjæverskov. Tlf. (03) 67 05 58.
Vepa, Toksværd, Holme Olstrup. Tlf. (03) 76 22 82.
L. Ulrichs Isenkram, Smedegade 2, Slagelse. Tlf. (03) 52 00 01.
Vilh. Rasmussen, Gåbenvej 70, Kraghave, Nykøbing F. Tlf. (03) 85 11 09.

FYN

Hansen & Kiilsholm, Bjerregade 24-26, Odense. Tlf. (09) 11 75 32.

BORNHOLM

Scooter Centralen, Vimmelskiftet 26, Rønne. Tlf. (03) 95 21 76.

Dowpon® Granulat

TIL GRÆSHÆMNING I SKOVE

Dowpon Granulat anvendes om foråret. Behandlingen udføres på fugtig jord før træernes knopbrydning. Undgå tilgroning af græsser i kulturer som Nobilis, Douglas og Cypres – brug Dowpon Granulat. Kan med fordel anvendes ved stor planteafstand, f.eks. som plet- eller rækkebehandling, på vanskeligt farbare arealer samt ved plantning i kvaskulturer m.v.

Dosering: 50-75 kg pr. ha.

Må kun anvendes til græshæmning i skove.

Dowpon® Granulat

© Varemærke registreret af
The Dow Chemical Company.
Producent er Schering AG, Berlin/Bergkamen.

FISONS-SCHERING

AGROKEMIKALIER A/S

Strandlodsvej 9 2300 København S
Telefon (0127) Asta *1562

Ukrudt

REKVIRER
BROCHURE

i forstplanteskoler bekæmpes med GEIGY UKRUDTSMIDDEL

Priklebede med rodfæstede planter af rødgran, hvidgran, ædelgran, nordmannsgran, sitkagran, nobilis, douglasgran, østrigsk fyr, skovfyr, murrayanafyr, eg og bøg samt frøbede med eg og bøg kan behandles med GEIGY UKRUDTSMIDDEL.

Der anvendes 2 kg pr. ha på svær jord og 1 kg pr. ha på let jord, og behandlingen foretages bedst før ukrudtets fremkomst eller på nøgen, helst fugtig jord. Virkningen holder sig i flere måneder.

Stoffet ophobes ikke i jorden, men nedbrydes indenfor samme sæson ved tidlig tilførsel.

KEMISK VÆRK KØGE A/S

OVERGADEN NEDEN VANDET 39, 1414 KBHVN. K - KONSULENTVEJLEDNING (01) 27 AS 4300

Ny
bonus
hvert
år

alene i 1972
128 millioner kr.
til bonus

- herunder i pensionisttillæg

38%

af den med bonus
opskrevne pension

*vi har
det hele*

PENSIONS-
FORSIKRINGER
RATEFORSIKRINGER
KAPITALFORSIKRINGER
GRUPPELIVSFORSIKRINGER

HAMMERENSGADE 6
1267 KØBENHAVN K
TELEFON (01) 14.2010

Pensions forsikringsanstalten a/s

oprettet 1917

ledet af danske erhvervs- og funktionærorganisationer

Afdelinger i:

Nordjylland:
Vesterbro 17
9000 Aalborg
Tlf. (08) 133490

Syd- og Vestjylland:
Helligkorsgade 14
6000 Kolding
Tlf. (05) 522945

Øst- og Midtjylland:
Store Torv 3
8000 Århus C
Tlf. (06) 131711

Fyens Amt:
Kongensgade 27
5000 Odense
Tlf. (09) 110980

Vestsjællands-,
Roskilde- og
Storstrøms Amter:
Vestre Kaj 14
4700 Næstved
Tlf. (03) 727412

Fra Dansk Skovforening:

Legattilskud fra Carlsen-Langes Legatstiftelse

Carlsen-Langes Legatstiftelse har glædeligvis igen i år betænkt skovforeningen ved at tildele følgende beløb:

– 30.000 kr. til delvis dækning af skovforeningens udgifter i forbindelse med omlægningen til EDB – bearbejdning af »Regnskabsoversigterne«.

– 20.000 kr. til delvis finansiering af skovforeningens deltagelse i erhvervsorienteringsarrangementet »Grønne Dage 1973«.

Vandreturspjecer for privatskovbruget

På skovforeningens initiativ og med økonomisk bistand fra kulturministeriet er der nu etableret afmærkede vandreture med tilhørende pjecer på tre private skovdistrikter: Langesø, Hvidkilde og Tranekær.

Pjecerne er udarbejdet af konsulent Søren Honoré og foreligger i et oplag på 25.000 stk. Den 10. april præsenterede Dansk Skovforening dette nye initiativ for pressen under en skovvandring og en efterfølgende debat om *Skoven og Publikum*. Arrangementet var vellykket, referat findes andetsteds i bladet.

Som nævnt er initiativet skovforeningens, men der kan være grund til at fremhæve, at projektet med at udlægge afmærkede vandreture naturligvis kun har været muligt takket være en stor imødekommenhed og interesse fra de tre skovdistrikter, der har stillet arealer til rådighed.

Vi håber, kulturministeriet vil stille yderligere midler til rådighed, således at det med tiden kan lykkes at etablere afmærkede vandreture også i andre landsdele.

Amtskommunal grundskyld - tillægsgrundskyld

Som meddelt i *Skoven Nyt* nr. 2 b d.å. skal der efter 1. april d.å. igen betales amtskommunal grundskyld af skove og plantager.

Såfremt en skovejjer ikke bor i samme kommune som hans skov eller plantage er beliggende i, har kommunerne

hidtil kunnet pålægge ejeren at betale tillægsgrundskyld. Efter 1. april d.å. bortfalder denne regel for skove og plantager, som i fremtiden ikke kan pålægges tillægsgrundskyld.

Enegang ved skovningsarbejde

I november måned rejste Arbejdstilsynet krav om udarbejdelsen af regler, der skulle formindske faren for at arbejdsulykker ved skovningsarbejdet forværredes derved, at en skovarbejder, der arbejder alene, ikke har mulighed for hurtig hjælp og behandling. Der har siden været afholdt nogle møder, hvori deltog repræsentanter fra bl.a. Dansk Skovforening, De samvirkende danske Småskovforeninger og Statsskovbruget.

Arbejdstilsynet rejste fra begyndelsen krav om:

1) Forbud mod enegang ved særlig farligt arbejde (nedtagning af stormfælder og hængere, topkapning og kogle- og frøplukning fra stiger).

2) Krav om at skovarbejdere, der ved andet skovningsarbejde arbejder alene, skal have mulighed for kontakt med andre personer mindst 4 gange daglig.

Såvel skovforeningen som de øvrige implicerede parter erkender det ønskelige i, at der indføres regler, som kan mindske omfanget af arbejdsulykker i skovbruget, og vi kunne uden større indvendinger acceptere det under pkt. 1) nævnte forbud.

Pkt. 2) har der derimod været stor debat om. De ovenfor nævnte parter har alle advaret mod krav og regulativer, som ikke kan efterleves i praksis.

Vi har fremført, at specielt småskovene og hedeselskabet vil løbe ind i store praktiske og administrative problemer, såfremt der skal etableres kontakt mindst 4 gange daglig. Det har været foreslået, at man skulle etablere forsøg med radiokontakt, men det har ikke været muligt at få arbejdstilsynet til at bevilge penge til disse forsøg, og foreløbige undersøgelser synes at vise, at de små relativt billige radioer ikke er anvendelige. Man skal antagelig investere ca. 20.000 kr. for at få et anlæg, der er brugbart, og i så tilfælde er denne løsning ikke farbar for småskovenes vedkommende. Drøftelserne er sluttelig resulteret i, at der inden længe fra Arbejdstilsynet udsendes en *meddelelse* indeholdende følgende bestemmelser:

A. Enegang forbydes ved særligt farligt arbejde (nedtagning af stormfælder og hængere, topkapning og kogle- og frøplukning).

B. Det anbefales, at man bør tilrettelægge andre fældnings- og skovningsarbejder således, at skovarbejdere, der eventuelt arbejder alene, mindst fire gange daglig får direkte kontakt med en arbejdskammerat, arbejdsleder eller anden person.

Efter to års forløb skal problemet igen tages op til drøftelse med henblik på udarbejdelsen af nye regler.

Det bør bemærkes, at bestemmelsen i pkt. B ikke er et direktiv, der påbyrder den anførte kontakt, men en *henstilling* om, at man *bør* tilrettelægge arbejdet på den beskrevne måde.

Dagspressen har bragt flere meddelelser om, at enegang ved skovarbejde nu er forbudt, men dette er ikke tilfældet. Arbejdsdirektoratets meddelelse vil indeholde de bestemmelser, der er anført under pkt. A og B, og bestemmelserne træder først i kraft, når Arbejdsdirektoratets meddelelse bliver udsendt.

Etableringen af et fælles fagtidsskrift for skovbruget

Som tidligere meddelt her i bladet er der gennem længere tid forhandlet om mulighederne for at lade tidsskrifterne Skovbrugstidende, Rummeteren og SKOVEN fusionere til et fælles fagligt skov-tidsskrift, der kunne tjene som informationskilde og debatorgan for alle, der er beskæftiget indenfor skovbrugserhvervet.

Under et møde om sagen d. 14. marts meddelte instruktør V. Mastrup, der repræsenterer Rummeteren, at Rummeteren måtte trække sig tilbage fra de videre drøftelser, idet en undersøgelse blandt bladets læsere havde vist, at der ikke var interesse for et fælles tidsskrift.

Selvom det ideelle sigte med ét fælles skov-blad herved er borte, besluttede de øvrige interessenter: Danske Skovteknikeres Landsforening, Danske Forstkandidaters forening og Dansk Skovforening, at fortsætte debatten og undersøgelserne vedrørende en eventuel fusion mellem Skovbrugstidende og SKOVEN. Sagen er følgelig ikke død, og spørgsmålet vil i sommerens løb blive drøftet på de tre foreningers generalforsamlinger og repræsentantskabsmøder.

Statens Skovnævn

Dansk Skovforening har hidtil været repræsenteret i Statens Skovnævn ved:

Medlemmer:

Kammerherre Chr. Sehestedt Juul
Skovrider F. Biilmann.

Suppleanter:
Kammerherre I. Iuel
Godsejer G. Berner.

Kmhr. I. Iuel har p.g.a. alder bedt sig fritaget for sit hverv som suppleant, og vi har derfor indstillet til Landbrugsministeriet, at Skovforeningens repræsentation sker ved:

Medlemmer:
Kammerherre Chr. Sehestedt Juul
Skovrider F. Biilmann.

Suppleanter:
Godsejer G. Berner
Skovrider H. C. Nissen.

Ridning i private skove

Adskillige medlemmer har bedt Skovforeningens sekretariat om vejledning i forbindelse med udarbejdelsen af ridekort, der kan benyttes, når man mod betaling giver tilladelse til ridning.

Dansk Skovforenings bestyrelse har under sit møde d. 13.3. vedtaget, at skovforeningen skal lade udarbejde et standardridekort. Dette ridekort trykkes snarest, og alle foreningens medlemmer vil inden længe modtage et prøveeksemplar samt en introduktionsskrivelse og et bestillingskort.

Information

Alsidig information mellem bestyrelse, sekretariat og medlemmer er af betydning indenfor alt foreningsarbejde, således også i Dansk Skovforening. Telefonerne gløder heldigvis næsten konstant i sekretariatet, og vi har på denne måde direkte kontakt til en stor del af medlemmerne, når disse ønsker vejledning om specielle spørgsmål. Men dette er kun en af de farbare veje. Skovforeningens bestyrelse vedtog under mødet d. 13.3., at SKOVEN's rubrik »Fra Dansk Skovforening«, hvori disse linier bringes, skal udbygges, så den bliver mere omfattende end hidtil.

Ligeledes besluttede man, at der på alle skovkredsmøder som et fast punkt på dagsordenen skal optages »Meddelelser fra DS sekretariat og bestyrelse. Ole Fog eller andre af sekretariatets medarbejdere har ofte deltaget i salgskredsmøder rundt om i landet, og denne praksis vil også i fremtiden blive fulgt, når tiden tillader det. Salgskredsmøderne afholdes ofte i bølger, f. eks. op til prisforhandlingerne, og det kan være vanskeligt at forlade kontoret i København flere dage i træk.

Perspektivplan II

Ministerierne er i færd med at udarbejde Perspektivplan II (PP II), hvilket er en registrering af og en prognose for udviklingen i beskæftigelse, produktion og anvendelse af ressourcer indenfor den private sektor frem til 1985. Skovbrugets forhold omfattes også af dette arbejde, og landbrugsministeriet anmodede i juli 1972 Dansk Skovforening om at være medvirkende under udarbejdelsen af materialet vedrørende skovbrugserhvervet.

Skovbrugserhvervet blev herefter repræsenteret i styringsudvalget vedrørende PP II's jordbrugssektor ved statskovrider K. F. Andersen og direktør Ole Fog, Dansk Skovforening. Udarbejdelsen af skovbrugssektorens materiale er nu afsluttet. Adskillige navngivne personer fra Direktoratet for Statsskovbruget, Landbohøjskolen skovbrugsinstitut og Dansk Skovforenings sekretariat har medvirket under udarbejdelsen, og resultatet, der nu foreligger, er en statusopgørelse og et forsøg på en prognose frem til året 1985, ialt ca. 30 maskinskrevne sider i format A 4.

Da det materiale, der her er samlet, måske kan være af interesse for medlemmerne, har Dansk Skovforenings bestyrelse besluttet, at »Perspektivplan II. Skovbrugssektoren« skal optrykkes i det fornødne antal eksemplarer og udsendes til foreningens medlemmer. Udsendelsen vil finde sted, så snart trykningen er tilendebragt.

Grønne dage 1973

Det omtalte tilskud fra Carlsen-Langes legatstiftelse har gjort det muligt for Skovforeningen at deltage i dette storstilede erhvervsorienteringsarrangement, der gennemføres i snævert samarbejde med Landbrugsrådet samt landbo- og husmandsforeningerne. Det havde ikke været økonomisk muligt for skovforeningen alene at gennemføre arrangementet, og det er en meget stor chance for skovbrugserhvervet, at vi takket være samarbejdet med landbrugets organisationer får lejlighed til at informere 10.000 skoleelever samt disses familiemedlemmer om skovbrugserhvervet.

Som supplement til undervisningen i klasseværelset skal eleverne i sidste uge af august og første uge af september måned d.å. have mulighed for at aflægge besøg på erhvervsvirksomheder, d.v.s. landbrug, skovbrug m.m., og vi håber, at de skovdistrikter, der modtager anmodning om besøg, vil gå

positivt ind for tanken og tage vel imod lærere og elever.

Samtlige virksomhedsbesøg planlægges af de lokale erhvervsvejledningskontorer, og der vil ved denne planlægning blive lagt stor vægt på, at besøgene fordeles på så mange ejendomme som muligt, idet vi herved sikrer, at enkelte skovdistrikter ikke overrennes. Besøgene skal som anført afvikles i dagene mellem d. 27. august og den 9. september, og vi vil inden dette tidspunkt give yderligere informationer om arrangementet, dels her i »Skoven« og dels under kommende salgskredsmøder.

NB

På grund af situationen på arbejdsmarkedet i marts-april udkommer SKOVEN denne gang som et dobbelt-nummer.

Ordensdekoration

Skovrider for Sorø Akademis 1. skovdistrikt *Jørgen Eske Bruun* er pr. 30. januar 1973 udnævnt til ridder af Dannebrogordenen.

ELMIA 73

I dagene 31. maj til 7. juni 1973 afholdes den traditionelle udstilling ELMIA-Mässan i Jönköping. I fjor var udstillingen koncentreret om landbrugsfaglige emner, i år drejer det sig om skov og træindustri samt entreprenør- og byggeindustri.

ELMIA 73 bliver ikke blot den mest omfattende entreprenør- og skovmesse, som hidtil er vist i Sverige, men udstillingen får også et forstligt stærkt internationalt betonet conference- og ekskursionsprogram.

Der afholdes bl. a. følgende foredrag: »Entreprenören och maskinen i samhällats tjänst«, »Mekaniseringsvägar i några viktiga skogsländer«.

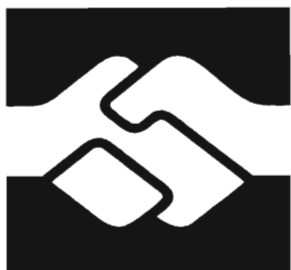
Mandag den 4. juni afholdes »Exkursion till pågående skogsbilvägbyggnadsprojekt« og et conference- og ekskursionsprogram vedrørende: »Avverkningsteknik i några viktiga skogsländer«. Tirsdag den 5. juni er emnet: »Gallringen i framtidens skogsbruk«. Man skønner, at der vil være 600 udstillere, og at 85.000 gæster vil besøge udstillingen.

P. H.

PENGE VOKSER IKKE PÅ TRÆER

ELLER GØR DE?

Tegn skovbrand-forsikring i

FORSIKRINGSAKTIESELSKABET **NATIONAL**

FORSIKRINGSHUSET . HOLMENS KANAL 22 . 1060 KØBENHAVN K . TELEX: 16776 . TLF. (01) 159951

Skovturen

»Skovturen« er titlen på en kortfilm, iscenesat af *Niels Vest* efter en idé af *Knud Meister* og produceret for Brdr. Schur International, Horsens.

Filmen blev fornylig præsenteret for offentligheden ved et vellykket arrangement i Horsens, hvor skovrider, dr. agro. *Kjeld Ladefoged* indledte over emnet »Den tankeløse forurening«. Filmen behandler samme emne, og handlingen er i korthed følgende: En »pæn« familie tager i skoven for at nyde et måltid dér, medbringende div. fødemidler og spisegrej i éngangsudførelse. Skoven er i forvejen præget af at være en lystskov (meget affald), og skovtrollen Puk, som kun kan ses af børn, må gøre en stor indsats for at trylle henkastet affald bort, reparere knækkede grene m.v. Den pågældende familie opfører sig på ingen måde særlig hensynsfuldt, efterlader affald, skærer i træernes bark m.m., men straffen viser sig ved hjemkomsten til étplansmiljøet: Puk har tryllet alle efterladenskaberne tilbage, hvor de kom fra. – Filmen er således et indslag i kampen mod skovsvineriet og er beregnet for børn. Den vil bl. a. være et passende supplement til arrangementet »Grønne Dage« – det fælles tilbud fra landbrugsorganisationerne og Dansk Skovforening til folkeskolen om undervisningsmateriale m.v. til belysning af de to erhverv.

Kopier af filmen stilles vederlagsfrit til rådighed af Brdr. Schur, Horsens.

T. N.

Nyt fra LEC

I forbindelse med den nye dagpenge-reform, der træder i kraft den 1. april 1973, udvides den assistance, der er indbygget i LEC-Skovregnskab.

For hver arbejder udregnes automatisk den forrige lønperiodes gennemsnitlige timeløn, der reduceres med 10 % og udskrives med det således beregnede beløb, såfremt det ikke overstiger de lovbefalede 16,72 kr.

Såfremt en arbejder bliver syg og har ret til sygedagpenge, er det således tilstrækkeligt at overføre tallet fra sidste periode og angive det antal timer, arbejderen har været syg. Beregningen, udbetalingen og konteringen sker automatisk.

M. Wentzer

SKOVEN

Månedsskrift udgivet af
DANSK SKOVFORENING
Vester Voldgade 86
1552 København V.
Telf.: (01) 12 21 66*
Postgirokonto: 1964

Redaktionsudvalg:
Dr. agro. M. baron
Schaffalitzky de Muckadell
(formand)
Professor N. K. Hermansen
Statsskovrider Vagn Johansen
Forstfuldmægtig
M. Elbæk-Jørgensen
Skovrider Aa. Marcus Pedersen
Skovrider Ole Fog

Ansvarshavende redaktør:
Forstkandidat Tom Nielsen,
Dansk Skovforening

Annoncetegning:
Redaktør P. Hauberg,
Dansk Skovforening

Abonnement:
Tegnes hos Dansk Skovforening
Koster for 1973
kr. 60,- (incl. moms)
Medlemmer af Dansk Skovforening
modtager et eks. af
SKOVEN og »Dansk Skovforenings Tidsskrift«
vederlagsfrit.

Stof til
SKOVEN's
maj-nr.
må indsendes
inden 28. april.

Forsiden:

Fra Hirsch- und Saupark Daun.
Se nærmere i Tolstrups artikel.
Foto: E. Tolstrup.

Trykt af
Fr. G. Knudtzons Bogtrykkeri A/S
Toldbodgade 57
1253 København K

MARTS-APRIL 1973

Vildtparker

Af skovrider E. TOLSTRUP

Her i Danmark findes der fra gammel tid en del dyrehaver på de større godser, men mange steder er de blevet nedlagt og findes nu kun tilbage som skovnavne. De eksisterende private dyrehaver er i reglen ikke offentligt tilgængelige, således som tilfældet er med Statsskovbrugets »Jægersborg Dyrehave« og de kommunale dyrehaver ved Århus, Vejle, Esbjerg og Fredericia. En særlig type er Knuthenborg Park og Løveparken, der mere har udviklet sig til en art zoologiske parker, der er åbne mod entré.

I Tyskland findes mange private vildtparker og dyrehaver, der er åbne mod betaling, foruden mange offentlige vildtparker, hvortil adgangen er fri.

Den sædvanlige vildtpark er en art zoologisk park med store indhegninger for de vildtarter, der er eller har været fritlevende indenfor landet, og den henvender sig især til folk, der gerne vil have et mål for weekend- eller søndagsturen samt for firmaskovture og andre udflugter. Disse besøgende udgør det store antal, men dertil kommer en del, der besøger vildtparkerne for her på nært hold at kunne følge dyrene året rundt. De tyske vildtparker og dyrehaver er sammensluttet i en forening *Deutsche Wildgehege e.V.*, der omfatter 100 medlemmer med et samlet areal på ca. 30.000 ha. Gennemsnitsstørrelsen siger dog ikke meget, idet de fleste vildtparker, der er åbne for publikum, er på under 50 ha. På en rejse til Tyskland havde jeg lejlighed til at besøge flere af disse vildtparker, hvoraf den nærmeste ligger ca. 30 km sydøst for Neumünster.

Eekholt

Eekholt er ialt på ca. 250 ha, hvoraf de 50 ha er vildtpark, mens 25 ha drives som landbrug med foder til vildtparken og der slås hø på 30 ha. Resten er hede og fyrreskov, og der står her ca. 50 stk. fritstående Segebergerkronvildt. Eekholt ejes af direktør H. H. Hatlapa, der er formand for foreningen *Deutsche Wildgehege*.

I vildtparken findes 3 kronvildtstammer i hver sin indhegning: 4 stk. lokale Segebergerkronvildt fra Holsten

(indhegning ca. 20 ha), 30 stk. engelsk kronvildt fra Warnham Court (15 ha), 16 stk. fra Jægersborg Dyrehave, heraf 2 hvide (6,2 ha), hertil kommer yderligere 20 stk. dåvildt (7 ha), 6 stk. sikavildt (3 ha) samt 4 stk. vildsvin (1 ha). Derudover findes der damme med svømmefugle og volierer med rovfugle, specielt ugler.

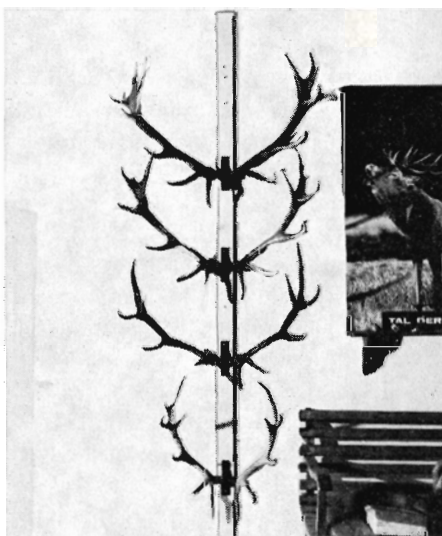
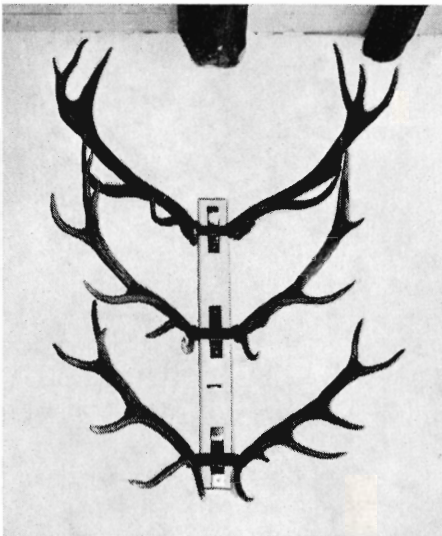
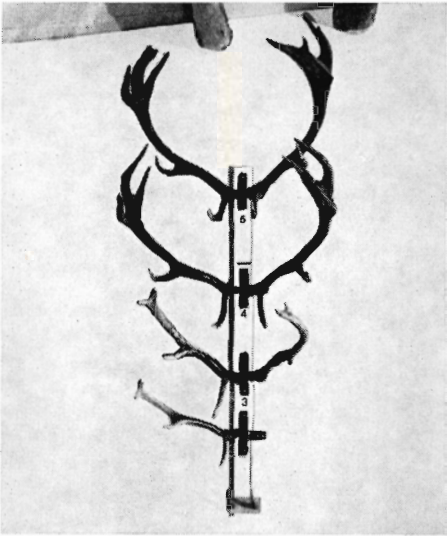
Vildtparken er påbegyndt omkring 1960 som hobby for at sammenligne de tre kronvildtstammer, og først i 1971 er den blevet åbnet for publikum, så endnu har man ikke besøgstallene for et helt år. Besøget er stærkt afhængigt af vejret, men på gode dage har der været over 2000 besøgende, og det er i øvrigt meningen at holde åbent hele året. Der er altid noget nyt og interessant at se på – i brunsttiden er der åbent til kl. 22.

Billetprisen var 1.50 DM for voksne og 0.50 DM for børn, medens årskort koster 20 DM.

De enkelte indhegninger er lavet lange og smalle, ca. 4-5 gange så lange som brede, så der er en større mulighed for at betragte dyrene. Hegnet er et kraftigt 2 m højt stålgærde. På Eekholt gik alle dyrene i indhegninger, mens man i andre vildtparker kunne gå gennem låger eller tremmebroer ind i indhegninger med dåvildt og mufloner, der færdes frit mellem de besøgende. Fodring er kun tilladt med det foder (foderpiller og majs), der kunne købes i kiosker og foderautomater for 0.50-1.00 DM for 100-200 g. Fodrings-tiderne er annonceret, for at man rigtigt kan få lejlighed til at betragte dyrene i de store indhegninger. For at skaffe tilstrækkeligt græsning til dyrene var en ret stor del af indhegningen udlagt med græs og kløver og opdelt i mindre indhegninger, så man kunne veksle imellem dem.

Det er interessant at sammenligne *de tre kronhjørtacer*. Kronhjørtene fra Jægersborg Dyrehave har det største gevir. En ret bred type med indtil 20 ender og en smukt udviklet krone.

I størrelsen følger Segebergerhjørtene lige efter, men de når sjældent mere end 16-18 ender og opnår sjældent at danne en krone. Formen er som for hjortene fra Jægersborg Dyrehave.

Kastestænger af forskellige kronhjorte. Den lokale Segeberger-type øverst, kronhjort fra Jægersborg dyrehave i midten og engelsk kronhjort fra Warnham Court nederst. Kastestængerne stammer fra en hjort af hver race og viser således udviklingen for et enkelt individ. (Fra vildtparken Eekholt).

De engelske kronhjorte fra Warnham Court har et noget lavere og lettere gevir, men de imponerer til gengæld med at få mange flere ender, 26 og 28 ender fandtes i vildtparken, og de får en smukt udviklet krone. Formen er mere tønde- eller lyreformet.

Forskellen mellem racerne viser sig også i tidspunktet for, at geviret er færdigfejset samt for brunsttidens begyndelse. Først færdig er Segebergerhjortene, derefter kommer hjortene fra Jægersborg Dyrehave og til slut de engelske hjorte.

I andre vildtparker fandtes der også smukt udviklede gevire på hjorte fra Østprøjsen, Bøhmen og Ungarn, hvoraf de sidste fra Karpaterne var imponerende store. Kronvildtet trives godt i indhegningerne og får på grund af den gode fodring en smuk og hurtig udvikling af geviret. Allerede som »zweite Kopf« – den anden opsats og altså 2½ år – kan de have 6–10 ender, så det er en meget hurtigere udvikling af geviret end på den frie vildtbane. En tilsvarende god udvikling havde dåhjortene, der ved samme alder allerede kunne have en let skuffel.

På samme måde som man har forbedret opsatserne i Jægersborg Dyrehave ved indtagning af hjorte fra St. Vildmose eller fra Karpaterne og derefter beskyde bestanden til den ønskede type, kan man gennemføre en udvikling af særlige typer med form og antal ender ud fra de tre eller flere racer. I første omgang holder man det hvide kronvildt for sig for at fremelske en så ren type som muligt.

En stor parkeringsplads, en kiosk, et cafeteria samt en stor børnelegeplads er minimum, når man vil åbne en vildtpark eller forøvrigt enhver anden park eller lignende. Det er jo ikke alle familiens medlemmer, der er interesseret i at trave hele turen med. På Eekholt gik stierne gennem en smuk gran- og fyrreskov, og her var hovedruten samtidig udlagt som »Waldlehrpfad« – natursti – med skilte, der forklarer om de træer, planter og dyr man kan iagttage undervejs.

Andre vildtparker

Eekholt er nok en særlig type blandt vildtparkerne, men flere var som her anlagt på skov- og landejendomme, hvor man havde forsøgt at finde nye veje, f. eks. *Wildpark Lüneburger Heide* v. Nindorf am Walde, ca. 40 km syd for Hamburg, og *Wildpark Heidenhof* v. Soltau, ca. 70 km syd for Hamburg, begge med besøgstal mellem 150.000 og 200.000 pr. år.

Wildpark Lüneburger Heide er i 1970 anlagt i en skov på ca. 40 ha i et smukt terræn med god udnyttelse af terrænets muligheder for udsigter til det omkringliggende landskab. Ved indgangen var der smukke haveanlæg med kiosker og cafeteria samt legepladser for dem, der ikke ønsker at gå så langt eller trænger til en forfriskning.

Denne vildtpark var i højere grad end Eekholt anlagt for at skulle være en forretning, og med et stort årligt besøgstal, hvor de voksne betalte 2 DM og børn 1 DM, samt de øvrige indtægtskilder, skulle der også være mulighed derfor, selv om tab i dyrebestanden ikke kunne undgås.

Foruden de oprindelige tyske vildtarter: krondyr, rådyr, bison og vildsvin fandtes også de akklimatiserede: dådyr, sika og mufloner, samt fremmede som elg (Rusland), wapitihjorte (Nordamerika), Axishjorte (Indien), mankefår (Nordafrika). Derudover fandtes indhegninger med den lokale fårerace (Heide-Schnucken) samt andre fåre- og gederacer, volierer med fasaner og damme med ænder, gæs og svaner. Til børnene fandtes tillige en legeplads med legeredskaber, elektriske minibiler og karruseller, der kører efter møntindkast, udlejning af rideponyer samt miniaturelandsbyer med kaniner og marsvin.

Råvildtet gik i åbne indhegninger, hvor de besøgende kunne gå hen og fodre dem, mens de øvrige dyr var i indhegninger fra 1–15 ha. Ved elgene og wapitierne var hegnene ekstra sikret, således at dyrene ikke kunne komme til yderhegnet. På vekslerne langs med hegnet var lagt fliser for ikke at få pløjet jorden helt op.

For at beskytte træerne var de største af dem bundet ind med rafter, medens man i andre vildtparker havde gjort det med plasticnet eller malet dem med en plasticlak. Det kan dog ikke undgås, at det går hårdt ud over træerne.

Der beskæftiges 6–7 mand i parken.

En særlig type vildtpark eller dyrehave er *Hirsch- und Saupark Daun*, der er anlagt af Kreis und Stadt Daun i Eifel i den 300 ha store skov, som ejes af byen Daun. Anlægget omfatter indhegning af dyrehaven med dertil hørende bygninger til funktionærer, kontor og restauration samt tribuner, hvorfra man kan iagttage dyrene samt 11 km serpentinevej, der fører rundt i dyrehaven. Driften af vildtparken er udforpagtet til *Deutsche Hochwildschutz-*

parke, der har indsat dyrene og står for hele ledelsen.

Vildtparken er opdelt i tre dele, som man gennemkører i bil. Imellem de tre dele er tremmebroer. I den første del findes 250 stk. kronvildt, i den følgende 200 stk. vildsvin og i den sidste 250 stk. dåvildt. Man har her lejlighed til at se dyrene i store rudler, men det rykker noget i en, når man ser, hvordan de besøgende stopper op, står ud af vognene og fodrer en rudel af kapitalhjorte eller fuldskufler med det hjortefoder – foderpiller – de har købt i kioskerne eller trukket i automaterne. Når det samme derefter sker, når man går rundt mellem en flok store vildsvin med pragtfulde hjørnetænder, forekommer det én fuldstændig forkert. Jeg så endda en mand gå med en gøende ruhåret gravhund højt i favnen og tre eller fire store orner (Keiler) i hælene på sig. Det gøs i mig, men *der Hegemeister* fortalte mig, at han var meget mere bange for hjortene i brunsttiden. En såret vildørne eller vildso kan være farlig, sagde han, men her er de så vante til mennesker.

I denne vildtpark betales der 10 DM pr. personvogn uanset antal i vognen. Deutsche Hochwildschutzparke er anlagt af en planteskolemand Schulte-Wrede, Sauerländischen Baumschulen, der åbnede den første vildtpark på 70 ha i Eifel i 1964. I dag drives i alt 9 vildt- og fugleparker, hvoraf de 8 er forpagtede. I forbindelse med vildtparken i Daun er der planlagt i alt 7 vildtparker, hvoraf de 3 er i drift nu. Det skal udgøre Die Deutsche Wildstrasse, hvor man skal kunne se rudler af alle de europæiske vidtarter i store indhegninger under naturlige forhold (Wildfreigehege). Denne stadige udbygning tyder på et sundt økonomisk grundlag.

En anden speciel type er fugleparkerne som *Vogelpark Walsrode* ca. 50 km nord for Hannover med 800 forskellige fugle i volierer i et herligt haveanlæg samt rovfugleparkerne, hvor man kan se ørne og falke blive sluppet løs på deres daglige motionsture, ofte jaget af de lokale rovfugle, når de kommer ind over deres territorium.

Vildtparker herhjemme?

Endnu har vi ikke egentlige vildtparker herhjemme, og man vil jo heller ikke her kunne regne med et så stort besøgstal som i Tyskland, med det betydeligt større befolkningsunderlag samt måske også en større naturinteresse, men lignende vildtparker vil sik-

kert også kunne finde sit publikum her. Dels blandt dem, der gerne vil have et mål for udflugten, og dels jægere, der godt kan lide at betragte dyrene mere i ro og på nærmere hold, samt endelig dem, der vil nyde at færdes i en skov (park) året rundt og følge udviklingen i naturen både for planter, træer og dyr.

Vildtparkerne har intet med jagt at gøre. Det er zoologiske haver med et specielt udvalg af dyr, først og fremmest de hjemlige vildtarter, som man her kan få lejlighed til at betragte i store indhegninger og i smukke omgivelser. Man kan her på nærmere hold iagttage hjortevildtet i ro, hvad der jo sjældent kan lade sig gøre på den frie vildtbane. Vildtparkerne vil derfor være for de mange, der ikke selv har jagt eller lejlighed til at færdes, hvor hjortevildtet findes.

De større egentlige dyrehaver, hvortil

publikum normalt ikke har adgang, vil kunne give muligheder for en særlig form for jagt, men denne kan heller ikke sammenlignes med jagten på den frie vildtbane. I dyrehaverne har man derimod en mulighed for ved rigtig fodring at opnå en hurtig og smuk udvikling af dyr og gevirer, således at gennemsnitsstørrelsen bliver større end på den frie vildtbane. Det vil nok være svært at opnå et egentligt overskud for en dyrehave, medmindre den som dyrepark åbnes mod entré, men man kan have fornøjelsen af at følge dyrenes færden samt i visse tilfælde opnå balance ved udlejning af afskydningshjorte. Blandt de hjortearter, der kan komme på tale, er dåvildtet nok det mest taknemmelige at holde i en dyrehave, det er smukt at se på, men det engelske kronvildt har ry for at være næsten lige så velegnet til dyrehaver.

-skær igennem med Jonsereds Raket

- * Vibrationsdæmpet håndtag, som gør arbejdet lettere og endnu mere behageligt!
- * Behagelig lydsvag trods den fantastiske råstyrke!
- * 20 m/sek. — let og hurtigt at arbejde med, en fin balance og med helt nye måder at afgrene på!
- * Den gennemarbejdede konstruktion og de bedste materialer samt en stor erfaring ligger bag!

DANMARK OG NORDENS MEST SOLGTE MOTORSÅV

AUT. JONSEREDS FORHANDLERE:

AALBORG: Børge Pedersen, Jernbanegade 16, tlf. (08) 13 40 29. **TERDRUP:** Søren G. Nielsen, Siem, tlf. (08) 11 55 11 nr. 193. **SKRÆ:** Viggo Graversen, tlf. (06) 88 04 13. **AVLUM:** Jørgen Rasmussen, tlf. (07) 47 23 55. **HAMMEL:** Jens Peter Rohde, tlf. (06) 96 10 69. **RYOMGÅRD:** Poul Bøjstrup, tlf. (06) 39 41 77. **ØLGOD:** Niels Kirk, tlf. (05) 24 41 28. **VEJLE:** ISEKI JYLLAND A/S, Sønderbrogade 24, tlf. (05) 82 58 88. **VOJENS:** Bent K. Petersen, Tørringvej 10, tlf. (045) 7 72 56. **HØJBY, FYN:** Andreas Petersen, tlf. (09) 95 82 60. **NyKøbing S.J.:** Sv. E. Larsen, Isefjordsvej 4, tlf. (03) 41 10 86. **HILLERØD:** Nordsjællands Motorsåve v/ Finn Larsen, Roskildevej 163, tlf. (03) 26 51 51. **SORØ:** Holger Møller, Frederiksberg, tlf. (03) 63 11 51. **FAXE:** Eigil Johansen, Torvegade 34, tlf. (03) 71 34 65. **LOLLAND FALSTER:** Arnold Larsen, Toreby L, tlf. (03) 86 91 26. **BORNHOLM:** Sven Low, Bækken Almindingen, tlf. (03974) 643.

— køb svensk kvalitet tra EFTA

Tre herrer, som måtte have sig et mindre hvil under spadsereturen. Fra venstre: Baron Berner-Schilden-Holsten, Langesø, greve Ahlefeldt-Laurvig-Lehn, Hvidkilde, og formanden for Dansk Skovforening, baron Schaffalitzky de Muckadell.

Skoven og publikum

Dansk Skovforening har netop – med støtte af kulturministeriet – udsendt tre pjecer med vandreture på skovdistrikterne LANGESØ, HVIDKILDE og TRANEKÆR.

Pjecerne blev overordentlig vel modtaget ved en presseeskursion til Langesø fornylig med temaet SKOVEN og PUBLIKUM, og der er ikke tvivl om, at de private skove med dette initiativ har bidraget væsentligt til at fremme en positiv holdning mellem skov og publikum.

Vandreturspjecerne for *Langesø*, *Hvidkilde* og *Tranekær* blev den 10. april præsenteret for pressen ved en presseeskursion og skovvandring på Langesø skovdistrikt. Til stede var foruden pressen repræsentanter for naturfredningsmyndighederne, FDM, Statsskovbruget, Danmarks Naturfredningsforening, ejere og bestyrere af de tre distrikter samt endelig repræsentanter fra Dansk Skovforening.

Formanden for Dansk Skovforening, *Michael Schaffalitzky de Muckadell*, udtalte i sin velkomsttale blandt andet: »Naturfredningsloven af 1969 åbnede som bekendt skovene for publikum. Det var sådan set ikke nogen sensation for de fleste af os, for vi havde i forvejen lukket op. Vi havde foretruk-

ket, at det fortsat kunne være en frivillig sag; men nogen større forandring har det foreløbig ikke betydet. Befolkningen er fortsat meget velkommen, når den blot vil vise hensyn til skovnaturen. På dette punkt går det også helt godt, men der kræves til stadighed et stort oplysningsarbejde. Når skovbruget til trods for skuffelsen over den unødvendige tvangsåbning med godt humør er gået ind i den udvidede service for publikum, som blandt andet disse brochurer er udtryk for, så er det først og fremmest, fordi der er et behov, men også for at gøre klart, at vi ønsker at fortsætte den publikumsvenlige linje, også udover hvad lovens bogstav nu byder.

Det er jo ingen hemmelighed, at vi med disse vandreture groft efterligner

Statsskovbruget, der i en årrække har lavet mange gode ture af denne art. Men Statsskovbruget har heldigvis ikke haft noget at indvende mod, at vi vandrede i dets fodspor, og har tilmed stået os bi med råd og dåd under udarbejdelsen. Kulturministeriet har støttet pjecerne med et tilskud, som vi takker for. Når de første tre ture blev lagt på Fyn, hænger det sammen med, at vi jo her mangler statsskov – det er ikke noget vi alle sammen går og græder over hver dag, men det betyder, at Fyn er et af de områder, hvor et sådant initiativ var særligt tiltrængt. Det er tanken næste gang at gå til andre egne med sparsomme statsskove. Der var mange fynske skove, som var rede til at anlægge en vandretur, men vi var desværre nødt til i første omgang at begrænse os til tre, og det blev altså Tranekær, Hvidkilde og Langesø, hvor vi er i dag.«

G. baron Berner-Schilden-Holsten redegjorde derefter for nogle af Langesø gods' motiver til at lægge ryg til disse vandreture: Langesø havde altid været et yndet udflugtssted for odenseanere, som dog kun kom ganske bestemte steder. Med indlæggelsen af disse afmærkede vandreture håbede man at kunne lede publikum til steder, som i dag var stort set ukendt for de fleste. Man regnede med, at vejledning ville give skovgæsterne mere udbytte, dels ved en indføring i naturen og dels ved en orientering om godsers opbygning og drift.

Endelig udtrykte *Søren Honoré*, som har stået for udarbejdelsen af pjecerne, sin taknemmelighed til Statsskovbruget, Knud Meister, tegner Thor Axelsen Drejer – og ikke mindst til de tre værtdistrikters ejere og bestyrere. Det blev desuden nævnt, at Dansk Skovforening omgikkes med planer om at udarbejde en mere generel vejledning til skovgæster, men at man i øjeblikket ikke havde kapacitet til at gennemføre dette.

Herefter fulgte deltagerne i ekskursionen under ledelse af forstassistent *Finn Jacobsen* en strækning af en af de indlagte ruter. Vejret var fortrinligt, og løvskoven med den for Langesø karakteristiske nåletræindblanding tog sig glimrende ud.

Ole Fog redegjorde efter frokosten på *Kom-igen Kro* for »Skovbruget som erhverv«: areal (særligt løvtræareal), ejerforhold, betydningen for beskæfti-

gelse, bruttonationalprodukt med mere, hvorefter skovforeningens formand lagde op til en diskussion om forholdet mellem SKOVEN og PUBLIKUM.

Først omtales en artikel af professor Oppermann, som beretter om det stigende pres på skovene på grund af den voldsomt forøgede fritid, det stigende folketal, trangen til at forlade byen – i 1913! Problemstillingen er således gammel, men ønskerne til og brugen af skovene ændrer sig jo noget gennem tiden. Naturfredningsloven af 1969, som udgør et centralt dokument i forholdet skov-publikum, vakte dog megen harme i skovkredse, ikke mindst hos det store flertal, som altid havde stillet sig imødekommende over for befolkningens færden. En statusopgørelse i dag – fire år efter – ville dog nok vise, at der i al almindelighed var gået godt. Skovens folk har bevaret den forstående holdning, og skovgæsterne viser oftest hensyn til skovnaturen. Undtagelserne fordeler sig på *ved-ikke-folk*, og dem ville skovforeningen gerne gøre noget for, blandt andet i form af disse vandreture og erhvervsorienteringsarrangementet »Grønne dage«, samt på *vil-ikke-folk*, og denne sidste kategori burde man tage strengt på – blandt andet med bøder af en størrelse, som ikke gjorde ethvert forsøg på opklaring og retsforfølgelse farceagtigt. Skovforeningen måtte håbe på pressens velvillige medvirken i denne sag.

Skovforeningens formand fortsatte: »Det er vor opfattelse i foreningen, at man i skovene har noget ganske ene-

stående, nemlig erhvervsvirksomheder, som tillige kan danne rammen om en vigtig del af friluftslivet. Hvor finder man en fabrikshal som skoven, hvori publikum i ro og mag kan færdes mellem de arbejdende maskiner (træerne), som tilmed er kønne at se på og ganske støjfri? Vi skovfolk vil måske gerne fremhæve erhvervssynspunktet, hvilket man bl. a. kan se af de udarbejdede pjecer. Men vi tror, at folk vil interessere sig endnu mere for skoven, når de kender lidt til dagligdagen: træarter, dyrkningsmetoder, træets behandling og anvendelse. Med en bedre forståelse af disse ting er det vort håb, at hele befolkningen vil interessere sig for at beskytte vore skove.

Det siges ofte, at skovene er for ensartede, for kedelige. Det hænger jo noget sammen med, at skovene er et erhverv, og at man må have en vis behersket orden. På den anden side ikke 100 % orden – der er ofte råd til at bevare lysninger, gamle egetræer m.v. Det er dog som om, at den voksende publikumsinteresse har fået nogle til at tro, at alle de 11 % af Danmarks areal, som er skov, nu pludselig udelukkende skal behandles ud fra hensynet til publikum. Man fremmaner en slags guldaldersyn og vil have luter gamle træer og åbne sletter, og det betyder for erhvervet: lille og dårlig produktion af træ.

Vi må bede alle, der har med disse ting at gøre, at *tænke sig vældigt om*. Det er rigtigt, at visse ofte *bynære* skovstykker skal udvikle sig, så de kan bære et mægtigt publikumstryk

med gynger og karuseller, is- og ølbarer. Men der er ikke spor grund til, at vi skal falde i flaskekejsler på alle 850.000 tdr. land skov. Efter min opfattelse kan skovene nemt gå hen at blive mere kedelige, hvis man forsøger at uniformere dem på en ny måde. Selv i de skove, som primært skal tjene publikums tarv, som f. eks. stats- og kommuneskove, vil man som hidtil være tjent med at lade egentlige fritidsarealer veksle med den kendte produktionskov, hvor den ganske daglige skovbehandling ofte giver al den afveksling, som man kan ønske sig.

Til slut skal det blot nævnes, at vi i skovforeningen med stor interesse samler på avisudklip, og at vi gerne med denne sammenkomst vil medvirke til, at bunken med hverdagshistorierne – om det generelle gode og problemfrie forhold mellem skovvejere og publikum rundt om i landet – også må vokse.

Under debatten udtalte fuldmægtig *Bo Brix*, kulturministeriet bl. a., at han fandt de tre pjecer gode og så dem som en begyndelse til et mere omfattende supplement til Statsskovbrugets vandreture. Han fandt i øvrigt, at samarbejdet med de private skovvejere samt Dansk Skovforening forløb fortrinligt.

Statsskovrider *A. Tage-Jensen*, Dyrehaven, fortalte, at mens der havde været en stilstand i besøgstallet for nogle år siden, var det nu som om publikum var vendt tilbage til de bynære skove. Det var en almindelig erfaring, at det kneb for folk at finde vej i skovene,

HVIDKILDE

Kong Valdemars arbejdsområde omfatter en borg ved navn Kildeborg i Egevang vest for Skovbo, og den må formentlig være oprindelsen til Hvidkilde. Et voldsomt i Gamle Bynæres er tidligt det største minde om Kildeborg, der blev brændt af Christian Fjerte.

Den historiske skov i Ravnøve opå efter 1400-tallet Kildeborg på en høj mellem søen i vad og en sø med rodet byngelse. I Ravnøve og bakken fra i skovene af røde murstenssten, der kaldes dermed for Julevæj. Sådan var Ravnøve i dag et bygningsværk, som rejstes over et hvidevæj. Kilder og søen med et lerm, midt i Hvidkilde Slot.

Efter søen i 1657-58 blev godset indtaget under kronen, men i 1728 købte den unge Johan de Witt den gamle skov. De to nuværende skovstier blev indtaget og det gamle tag blev erstattet af et maaletag.

Parkens omkringliggende skovstier dets et projekt fra 1972, dets en udvidelse fra omkring 1840. Bindingsværksbygningerne, deriblandt Røde Mølle ved parkeringspladsen, er opført i begyndelsen af det 19. århundrede. I dag er Røde Mølle en populær restaurant, og hvor møllehjulene længe drejede, er der nu en ålebakke, som sætter alle til restaurations gæster og til eksp.

TYVEKROGTUREN

Turen udgår fra parkeringspladsen ved Røde Mølle. Den GULE rute er hovedruten og er fyldt med træer. Undervejs kan vandreturen fornyes ved brug af rullestol, med BLÅ og RØD rute. Turen følger skov- og markvej, hvis farbarhed kan fornyes ved arbejdsstøt eller møbler.

GUL TUR (4 km - 1 time)

Gå ind i Slotsparken og drej ud til venstre. Følg stien i parkens vestende. Efter passage af den gamle stenvej og Systemede Å træer De ind i en af skovvejene, der ligger bagved Røde Mølle. Stien fortsætter til bålet og over den gamle Dyrkøbe, hvor De indløber og alle tre kan gå på stierne nordvest og søen. Efter at have vist det gamle skov og alle tre, kommer De ud på en ålebakke, hvorefter man møder igen til venstre kan se rullestol af voldsomt Kildeborg.

Gennem nåleskov af redgran og sikkesen nå skovområdet Tyvekrog, der omfatter resten af gul rute og det meste af blå. Skoven blev anlagt på agerjord i de tidlige landbrugstider for anden verdenskrig. Dermed fortsattes et tilplantningsarbejde på marker og heder, som var begyndt allerede i 1800 på den tidligere røde endomrene. Således er de yngre planter (Tyvekrog) foretaget tag i randslinjen på morænsens sydlige skråning, til dels på jord af norden. De fleste planter strækker sig videre og over den gamle ringe, stærkt stenede højtyr og ud på den udsøede nordvest, udenfor hvilken der strækker sig en flad lavt sætte som er bunden af en smeltvandsø. Her findes i dag tre store teglværker. Stien følger et stejnt, der skifter mark og skov, indtil man når et væggedige dige, hvor BLÅ rute begynder. Den gule tur fortsætter til venstre over Nielstrup Hovedgårds marker, hvor diger og markveje følges i en bue ned over det stærkt skrånede terræn med den

RØD TUR (8 km - 1½ time)

Turen går ud i en stor skov, gennem Skovmarken, hvor man først går gennem nogle skov af rødgran og møder den Dragstykke gennem Skovmarken fra omkring århundredet. Denne fornyelse blev et stadig pres af efterårsstormen i 1967, hvor der var mange lignende, fordi disse andre skov havde været i skov, som stammer en stor engstede for vinden. Inden De kommer ud på ålebakken, der fører Dem til Nielstrup Hovedgård, ses til højre en dyb smeltvandsø fra isen.

BLÅ TUR (8½ km - 1½ time)

Ved den tværgående dige (se GUL TUR) fortsattes nordpå ad vejen langs skovstien. På højre hånd står en mindesten for greve Larsen Ankerfeldt, der i sit ældste år kort før sin hændelse under besættelsen fortæller sig selv åbenlyst på dette sted for endnu en gang at se ud over Hvidkilde og Hvidkilde Hovedgård. Lidt længere fremme ad vejen får man den skønneste udsigt mod syd igennem en ledning i diget. Turen fortsætter ad skovene, der snart svinger skarpt sydover, og efter passage af rødgransskoven er De fremme ved det oprindelige skovstier, hvor turen yderligere kan fortages med RØD rute. Blå tur fortsætter ned over skråningen til Nielstrup Hovedgård, hvor GUL rute følges

AMALIESTYRETUREN (2 km - ½ time)

System for Hvidkilde Sø ligger skoven Amaliest, hvor De finder parkeringspladsen ved kommunevægen, der går igennem skoven. Turen starter overfor parkeringspladsen på den modste side af vejen, hvor De følger en smal sti gennem den skov, hvor man vil kunne iagttage nogle sjældne gamle løkker, eller at blive

fortællt gennem søen og bagefter, siden fra 1905, hvor skovens indredelse, som De træder ind i, er en bakke, der strækker sig ned mod Hvidkilde Sø i modsætning til de bevoksninger. De lige her på bakken, der er en gammel bakke, som er en produktiv skov, men bevarede udelukkende som lystskov af æstetiske hensyn. Skov er De fremme ved en lille opdemning, som i tidligere tider var medlem af den lille Ravnøve Mølle, der er bygget omkring 1800. Vandmøllen blev drevet sammen med Røde Mølle, på modste side af søen. Transport mellem møllerne foretog med båd, og møllen er, som en af de få tilbageværende, bygget sådan, at man kan sejle ind under den. Vandmøllens til maledammen er et kildediel i søens bund. Turen fortsætter langs bredden af den godt 50 år store Hvidkilde Sø, hvor der ligger rundt om et fladt fugleliv. Undervejs passerer De en flugt, hvor Hvidkildesøen løber ud i søen. Udover skovens sydvestlige hjørne ses resterne af voldene fra borgens Søbo Hovedgård, der i det 17. århundrede blev sammenlagt med Hvidkilde og nedrevet. Stien fortsætter tilbage gennem søen og bagefter, hvor turen startede.

Udvejs med stier af voldsomt (Kildeborg) i Hvidkilde og i det vestlige Dyrehaven

RENOVATION I HARMONI MED NATUREN

seks typer/fire farver
trykimpregneret fyr
galvaniserede beslag
standard sække/poser

information og salg
østergade 17
6000 kolding
telefon 05 52 82 88

wind

og her var de fremlagte pjecer fortrinslige – mens en omfattende skiltning i skoven nok burde undgås. – Man burde nok stræbe efter at opretholde en vekslen mellem løvskov og nåleskov, og Tage-Jensen fandt, at befolkningen måtte til at indstille sig på at medvirke økonomisk, hvis man ønskede det nuværende bøgeareal opretholdt. Dette kunne enten ske ved skattelettelser for bøgearealet eller ved direkte tilskud til bøgekulturer. Skovrideren antog, at det i mange tilfælde ville være billigere at lade private drive arealerne fremfor at lade staten oprette det forsømte på et senere tidspunkt.

Fuldmægtig *A. Bondo-Andersen* fra Statens naturfrednings- og landskabskonsulents kontor forsvarede 1969-loven med en henvisning til de gnidninger, som man måtte vente i takt med den stigende urbanisering, særlig på Sjælland, samt med det øgede pres, som ville vise sig mod det åbne land. Han udtalte glæde over skovforeningens oplæg til samarbejde med naturfredningsmyndighederne og mente, at der var behov for flere vandreture. Også den mere generelle pjece med oplysninger om skovbruget var påkrævet, ligesom skovforeningens oplysningsvirksomhed over for skolebørn var prisværdig. Bondo-Andersen sluttede med at tilsige kontorets og sin egen fulde opbakning til foreningens initiativer på disse områder og nævnte desuden, at skovforeningen også burde

medvirke ved løsningen af de planlægningsopgaver, som er forbundet med den mangesidige udnyttelse af landskabet, herunder skovene.

Greve *Ahlefeldt-Laurvig-Lehn* appellerede til pressen om også at kontakte de lokale skovdistrikter i forbindelse med presseomtale, derved kunne mange misforståelser måske undgås.

Jesper Refn, Danmarks Naturfredningsforening, mente, at der burde lægges vægt på skovens værdi som rekreationsobjekt. Han så med nogen betænkelighed på det faldende bøgeareal, omend det samlede løvtræareal havde holdt sig konstant gennem en lang årrække. Endelig nævnedes han, at der i dag – som også tidligere – kun fandtes yderst få skove, hvor der lægges hindringer i vejen for publikums færdsel.

De refererede – og andre – indlæg gav anledning til en langvarig og levende debat med mange gode spørgsmål og kommentarer fra pressen, og man skiltes med det indtryk, at alle parter havde fået udbytte af sammenkomsten.

NB! De tre pjecer fås gratis hos turistbureauer, FDM, bibliotekerne m. v., ligesom de udleveres fra de tre skovdistrikter.

T. N.

Special-sprøjtning af skov

Har De ukrudts-, skadedyrs- eller sygdomsproblemer i skov eller planteskole, så lad os klare problemerne.

Indhent tilbud både på sprøjtning og kemikalier

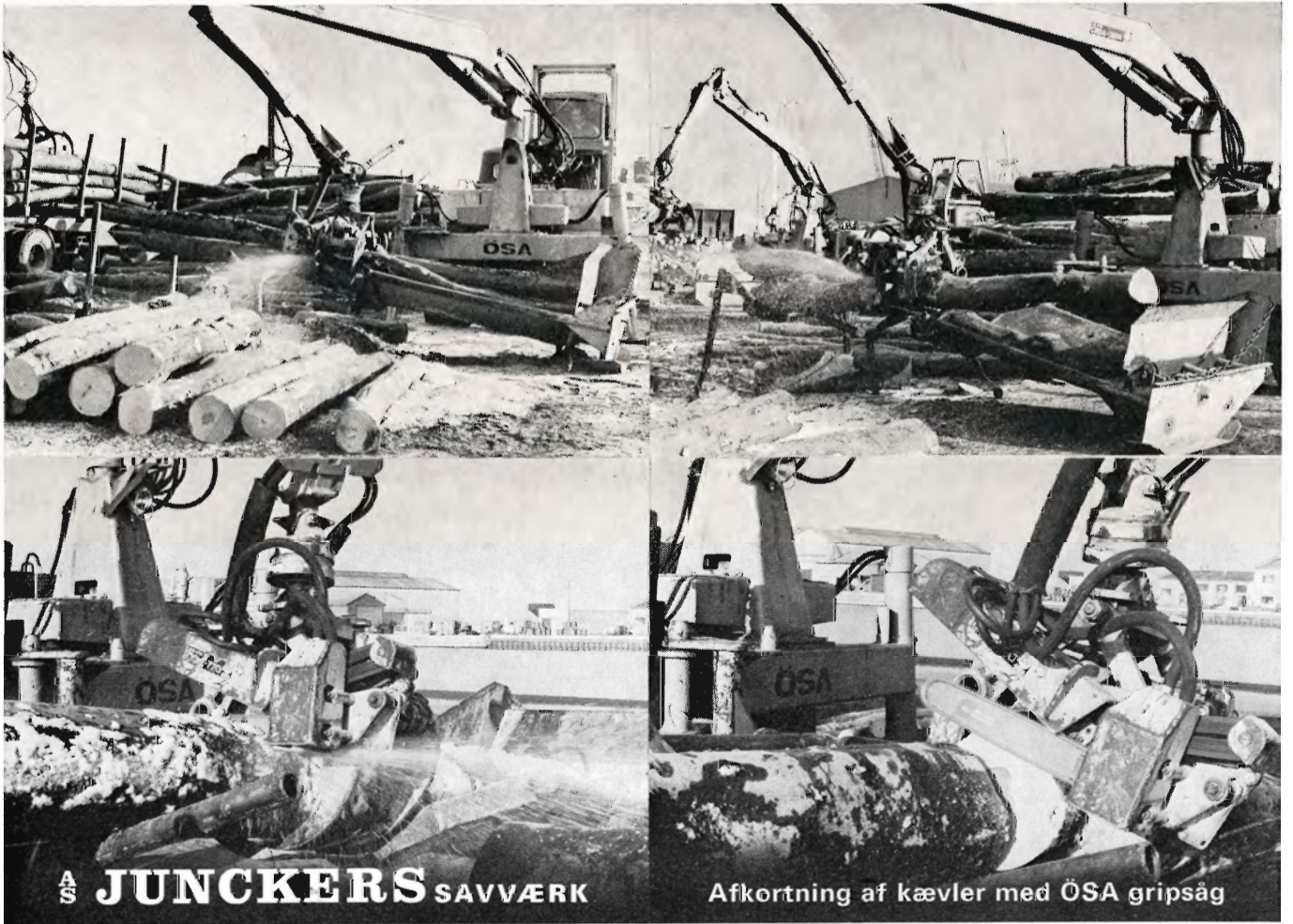
fra

A/S Fyns Sprøjte-Service

Nyborg

tlf. (09) 31 27 06

Firmaet med mange års erfaring

A/S **JUNCKERS** SAVVÆRK

Afkortning af kævler med ÖSA gripsåg

Langt træ til Pindstrup

NOVOPAN TRÆINDUSTRI A/S

LITTERATUR

Naturfredningsloven

Naturfredningsloven. — Almindelig fremstilling og kommentar. Udarbejdet af kontorchef Viggo Nielsen og fuldmægtigene Bro Brix, Veit Køester og Ole Plougmann, Ministeriet for kulturelle anliggender. G. E. C. Gads forlag, København 1973, 600 s. Pris 149,50 kr., indb. 184,— kr.

Foruden lovtæksten samt det væld af cirkulærer og bekendtgørelser, der er udstedt i forbindelse med loven, indeholder dette værk et utal af interessante kommentarer og bemærkninger til lovens enkelte bestemmelser.

Mens andre kommenterede lovudgaver i stor udstrækning bygger på principielle domsafsigelser m. m., er kildematerialet til kommentarerne her i første række Naturfredningskommissionens betænkning nr. 461 og 467, I-II 1967 samt det øvrige materiale, der blev udarbejdet i forbindelse med naturfredningslovens tilblivelse i 1969. De ændringer, som blev indført i 1969 (samt 1972), var så omfattende, at mange af de ældre kendelser og afgørelser ikke kan overføres, og det er selvsagt begrænset, hvor mange erfaringer der er indhøstet under lovens administration

og praktiske anvendelse gennem ca. 3½ år.

Det er ikke tanken her at give noget omfattende referat af bogen. Enhver, som er beskæftiget med administration af naturområder eller på anden måde har interesse for emnet, bør selv studere værket. Dog skal der gives en lille smagsprøve i form af nogle af de kommentarer, der er knyttet til naturfredningslovens § 55 (om almenhedens færdsel og ophold i private skove):

Skove på 5 ha eller derover, hvortil der fører offentlig vej eller sti, eller hvortil der i øvrigt er adgang på lovlig måde, er åbne for almenheden for færdsel og ophold i henhold til de regler naturfredningsloven fastsætter derfor. Reglerne er velkendte og det skal blot fremhæves, at medmindre ejeren tillader adgang i videre omfang, må færdsel kun ske til fods — d.v.s. anvendelse af ethvert transportmiddel f. eks. cykler og heste (ridning) er forbudt uden ejerens tilladelse. Efter bestemmelserne kan færdsel kun finde sted fra kl. 7 morgen til solnedgang, i månederne november til februar dog kun fra solopgang til solnedgang.

Naturfredningsloven indeholder ikke bestemmelser vedrørende offentlige

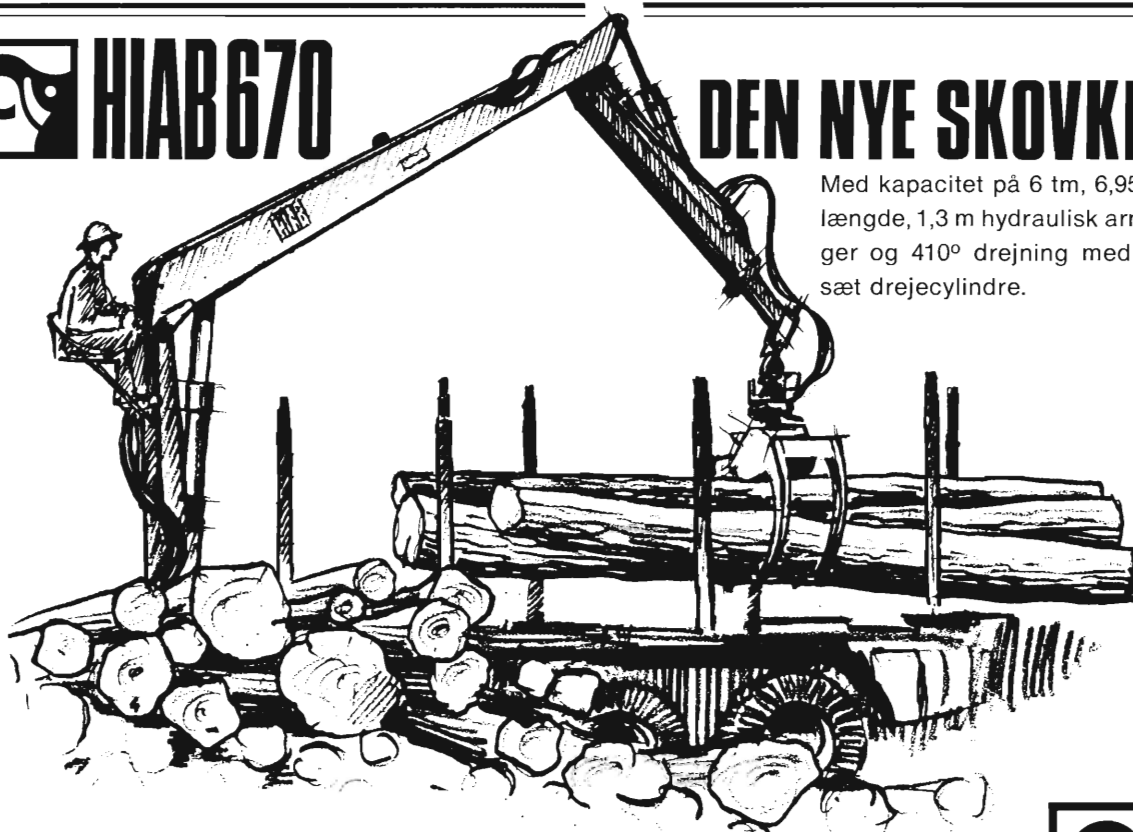
dens færdsel og ophold i skove, *der er under 5 ha eller større skove*, hvortil der ikke er adgang på lovlig måde. Offentlighedens færdsel i disse skove er imidlertid underkastet bestemmelserne i *mark- og vejfredsloven*, som forbyder færdsel uden for vejene. Færdsel på private veje (såvel markveje som skovveje) kan ejeren helt eller delvis forbyde, men et forbud er *kun* gældende, såfremt der er opsat skilte derom. Såfremt der ingen skilte er opsat, vil almenheden i henhold til mark- og vejfredsloven kunne færdes hele døgnet såvel til fods, på cykel som til hest — ja endog i bil — ad markveje, ad veje i skove under 5 ha og ad veje i større skove, »hvortil der ikke er adgang på lovlig måde«. (Foranstående er ikke en ordret gengivelse af forfatterens kommentarer, men en sammenfatning af flere kommentarer og henvisninger).

— »Færdsel og ophold må kun finde sted på eksisterende veje« (§ 55, stk. 3 pkt. 2). Kommentar: »Eksisterende er de til enhver tid værende veje. Nedlæggelse af veje hindres ikke ved loven.«

— »Ophold må ikke finde sted inden for 50 m fra beboelsesbygninger.«

HIAB 670

DEN NYE SKOVKRAN

Med kapacitet på 6 tm, 6,95 m armlængde, 1,3 m hydraulisk armforlænger og 410° drejning med dobbelt sæt drejecylindre.

HIAB 670 er en hel ny konstruktion, hvor alle erfaringer fra verdens største kranfabrik er taget i betragtning. Et nyt kvalitetsprodukt om hvilket vore forhandlere gerne står til tjeneste med alle oplysninger.

HIAB-FOCO^{AS}

Knapholm 8 · DK-2730 Herlev · Telf. (01) 94 81 22

(§ 55, stk. 3 pkt. 4). Kommentar: »(Be-grænsningen) indebærer ikke en afspær-ring af de pågældende områder af sko-vene, idet passage til fods kan ske. Be-stemmelsen tilsigter således blot at hin-dre, at de besøgende lejrer sig i nær-heden af beboelsesbygningerne i sko-vene . . .«.

– »Skovejeren eller dennes repræsen-tant kan af enhver, som færdes i sko-ven på anden måde end tilladt, kræve oplysning om den pågældendes navn, stilling og bopæl. Gives oplysningerne ikke, eller forekommer de uantagelige, kan den pågældende føres til nærmeste politimyndighed.« (§ 55, stk. 7). Kommen-tar: »23. I Justitsministeriets cir-kulære nr. 93 af 18. april 1944 om politimyndighed i private skove gives regler for politimestrenes udstedelse af legitimationskort til private skovejere og deres til skovdistriktet knyttede personale. Kortene skal give bærerne fornøden legitimation til at kunne ud-øve de kontrolbeføjelser, der i natur-fredningsloven og jagtloven er tillagt skovejeren og hans folk og den jagt-berettigede med hensyn til henholdsvis ulovlig færdsel og ulovlig jagt i skoven. Legitimationskortene kan rekvireres gennem Dansk Skovforening.

I skrivelse af 12. juni 1970 har Dansk Skovforening anmodet Rigspoliteche-fen om at henlede politimestrenes op-mærksomhed på nævnte cirkulæres eksistens. Dette er sket ved en fornyet meddelelse til alle landets politimestre om, at legitimationskort til brug for kontrolpersonale i private skove kan rekvireres hos Dansk Skovforening.«

O.F.

Flere planteskoler

Årsberetningen for Fællesudvalget for Fremavl og Sundhedskontrol med Ha-vebrugsplanter indeholdt nedenstående oversigt over tilmeldte planteskoler:

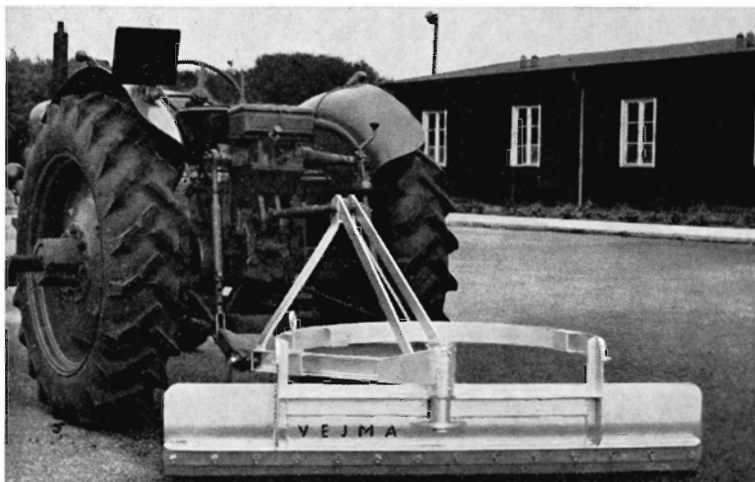
	Antal	Ha	Heraf m. forst
Handelsplanteskoler	887	2530	268
Skovplanteskoler, private	43	115	99
Skovplanteskoler under Hedeselskabet	14	82	68
Skovplanteskoler under Direktoratet for Klit- og Statsskovbruget	18	61	57
	962	2788	492

Der er siden sidste år nedlagt 46 plan-teskoler – 6 står i bero, og samtidig er der tilmeldt 76 nye virksomheder. Planteskolernes gennemsnitsstørrelse er 2,90 ha.

I forhold til sidste år er arealet forøget med 65 ha.

O.F.

VEJMA planerblad

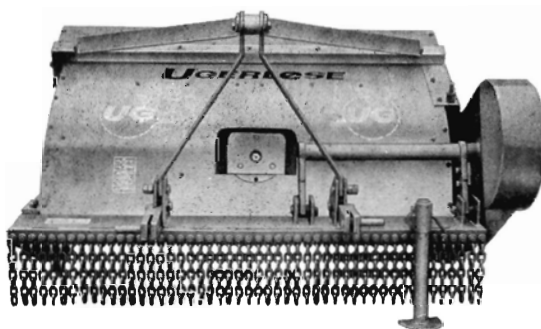

6 arbejdsstillinger

VEJMA

Vejen Maskinfabrik A/S . Tlf. (05) 36 07 77

UGERLØSE GRENKNUSER

**baner
veji
skoven**

Den nye robuste UGERLØSE grenknuser rydder og knuser underskov, kvas og gran- ris. Den er velegnet til udynding, rydning af skovveje og spor samt rabatter o. lign.

Forlang specialbrochure, tilbud og demonstration.

UGERLØSE MASKINFABRIK 4350 UGERLØSE
TLF. (03) 48 80 26

Vi er købere til bøg og ask samt lidt ege- og elmekævler.

**HVALSØ NY SAVVÆRK OG TØMMER-
HANDEL A/S**

4330 Hvalsø

Tlf. (03) 40 81 36.

Bøge-, Ege- og evt. Askekævler købes

A/S KORINTH SAVVÆRK

5783 KORINTH

(09) 65 10 09

Driftsteknik i Norge

Store forskelle i terræn, afsætningsvilkår og struktur til trods har driftsteknikken i det norske skovbrug i store træk fulgt en udvikling, som kan minde om den danske. Ebbe Leer fra Skovteknisk Institut foretog efteråret 1971 med støtte af Laurits Andersens fond en rundrejse i Norge til skovdistrikter, forsøgsinstitutioner og fabrikker for skovudstyr. Han beretter her om skovningsmetoder i Norge samt om det udviklingsarbejde, der foregår.

Industritræ i faldende længder

Sorteringen af råtræet i Norge svarer i sine grundtræk til den sortering, der foretages i nabolandene Sverige og Finland. Tømmeret leveres afkortet i længder mellem 3,5 og 6 meter, og diameteren i toppen skal normalt være over 15 cm. Sorteringsreglerne er udformet således, at kun den nederste »knastfri« del af stammen kan sælges til tømmer; de mere knastede dele sælges som industritræ (papirtræ, spånpladet træ o.s.v.). Tømmeret udgør ca. 60 % af den samlede hugst.

Industritræet (papirtræ, spånpladet træ) leveres såvel i standardlængder (ofte på 3 meter) som i faldende længder mellem 3 og 6 meter. Man regner med, at ca. 70 % af industritræet i øjeblikket aflægges i faldende længder, og at denne aflægningsform vil gribe yderligere om sig. Ca. 50 % af industritræet afregnes efter vægt, den øvrige del efter rummeteropmåling. Målingen af industritræet foretages næsten altid på lastbilerne ved træindustrien. Ved rummetermålingen ansættes fastmassen efter skøn, også middellængden skønnes for 3–6-meter-træet. Disse skøn kontrolleres til stadighed ved at udtage prøvelæs, der måles fuldstændigt.

Stammemetoden dominerer

Praktikere anslog, at stammemetoden i Norge benyttes ved ca. 70 % af den samlede hugst, mens sortimentsmetoden i nabolandet Sverige benyttes ved 90 % af hugsten.

Det er givet, at terrænforskellen mellem de to lande har en afgørende indflydelse på metodevalget, idet den læsbærende skovtraktor langt fra kan arbejde overalt i det norske terræn.

En anden årsag er, at det i Norge er

almindeligt, at ejerne af de mindre kombinerede land- og skovbrug (skovbønderne) selv udfører også transportarbejdet i deres skov. Med relativt enkelt udstyr (spil og lignende) kan en landbrugstraktor gøres til en hæderlig udslæbningstraktor (egnet for stammemetoden), medens det kræver kostbart specialudstyr at gøre den til en blot nogenlunde brugbar sortimentsmaskine.

Gruppeakkord

Når stammemetoden benyttes, er den skarpe opdeling mellem skovnings- og transportarbejdet, som er så velkendt her i landet, ikke hensigtsmæssig – den giver en dårlig rytme for et skovningshold.

Ved den norske stammemetode er arbejdet organiseret således, at samme mand deltager både i skovnings- og transportarbejdet. Det kan f. eks. ske ved, at én mand udstyret med traktor og motorsav udfører det samlede skovnings- og transportarbejde i en arbejds-gang (huggerkjøring), eller ved, at traktorføreren i et flermannshold foretager f. eks. afkortning på oparbejdningspladsen. Denne organisation har skabt behov for en samlet akkord for både skovning og transport. Foruden de almindelige akkordsatser indeholder overenskomsten mellem arbejdstager og arbejdsgiver derfor også en særlig akkord for afregning af et hold, der skover træet og leverer det oparbejdet ved bilvejen (afkortningsarbejdet ved vej inkluderes ikke i overenskomstens tarif, men i praksis lægges betalingen for afkortningen ofte til den almindelige akkord).

Jeg fik det indtryk, at nordmændene var meget glade for den samlede akkord, fordi den gav en forenkling af administrationen og en meget væsentlig effektivisering af arbejdet. Der blev således nævnt præstationsforøgelser på op til 25 % ved overgang fra individuelle akkorder til en gruppeakkord, omfattende det samlede arbejde. Denne præstationsforøgelse blev forklaret ved, at den enkelte arbejdsoperation blev udført det sted i operationskæden, hvor det var lettest uden hensyn til, hvor den traditionelt hørte hjemme, at man undgik flere besværligheder i arbejdet (tildækning af stammer-

ne med kvas inden udslæbningen o.s.v.), at dødgangen i holdet blev mindre, og sidst, men ikke mindst, at arbejdsklimaet ofte blev meget fint. Det blev dog nævnt, at det kunne være vanskeligt at sammensætte et godt hold, og at en del hold hurtigt blev opløst på grund af indre uoverensstemmelser.

Også arbejdsfysiologisk anser nordmændene holdarbejdet for fordelagtigt, fordi særligt tunge arbejder naturligt udføres af to mand, og fordi man i de norske stammemetode-hold ofte skiftes til at udføre de forskellige arbejder og derfor får muligheder for støj- og vibrationspauser. Der kan dog ikke herske tvivl om, at gruppeakkorden samtidig indebærer en risiko for, at den svageste mand i holdet presses af gruppen til en højere ydelse end godt er.

Metoder og udstyr

Huggerkjøring.

Under rejsen havde jeg lejlighed til at se en skovbonde på arbejde i sin skov. Han udførte skovnings- og udslæbningsarbejdet i én arbejds-gang efter huggerkjøringsprincippet. Hans landbrugstraktor (Massey Ferguson 135) blev i vinterhalvåret monteret med et to-tromlet Iglan Kompakt spil med udslæbningsskjold, hjulkæder, en kontravægt på traktorens front og en holder til motorsaven, så den kunne anbringes sikkert på traktoren.

Således udrustet drog han til skovs, fældede og afkvasede stammer til et passende læs, spillede dem sammen, slæbte dem frem til bilvejen, skar dem op og stablede stykkerne. Stammerne blev som regel slæbt i topenden, og sorteringen mellem tømmer og industritræ blev meget enkelt udført ved, at tømmeret først blev fraskåret ud for tømmerbunken, hvorefter industritræet blev slæbt nogle meter længere frem. Opstablingen blev udført med stablehorn monteret på udslæbningsskjoldet.

Tremandshold med Tree-Farmer.

Tree-Farmeren var indsat i en renafdrift med et hold bestående af tre mand. Den ene mand skovede nogenlunde permanent, men hjalp dog også traktorføreren med læsningsarbejdet. De to andre skiftedes til at køre traktor og afkorte ved bilvejen; dette skift blev lavet for at skabe afveksling i arbejdet.

Træerne blev i princippet skovet læs for læs. Det vil sige, at den mand, der foretog skovningen, traf beslutning om,

hvor traktoren skulle holde for at læse næste gang, ryddede vejen til dette sted for skrub og fældede træerne i den rigtige retning i forhold til dette punkt. Var fældningen ikke tilendebragt, når traktoren nåede tilbage, greb traktorføreren sin motorsav og hjalp med skovningen. Det var i øvrigt karakteristisk for de fleste hold, jeg så i arbejde, at der var en overskydende traktorkapacitet; man sagde, at »traktoren skal være til rådighed for mand-skabet – ikke omvendt«.

Tree-Farmeren var, som det er almindeligt i Norge, monteret med et to-tromlet Igland spil, type Spezial 8000, med en trækraft på ca. 7 tons pr. tromle. Endvidere var den monteret med et Igland udslibningsskjold, der hydraulisk kunne hæves og sænkes. Det hydrauliske skjold har den fordel, at det kan sættes i jorden som støtte eller give stor indspilningshøjde, hvis det er ønskeligt. Det kraftige totromlede spil i kombination med det hydrauliske skjold gør ganske enkelt Tree-Farmeren til en fortrinlig traktor.

Tremandshold med landbrugs-traktor

Traktoren (Massey-Ferguson 165) var udstyret med et to-tromlet Igland Spezial spil, servostyring, hjulkæder, Multi-Power og skovafskærmning.

Det mest markante specialudstyr var dog de store fordæk i dimensionen 10-28. Fortøj med hjul i denne størrelse kan leveres af flere norske traktorimportører, men det er også almindeligt at tilpasse delene lokalt. De store fordæk forbedrer traktorens terrængående egenskaber betydeligt og gør det muligt at køre med større frontvægt. Desværre forøges traktorens vendediаметere.

Valget mellem de to Igland spil, Kompakt og Spezial, er i Norge især bestemt af, om spillet skal benyttes til tovbandedrift. Spezial-spillet større wirekapacitet er ved dette arbejde af stor betydning, mens forskellen på de to spil ved almindelig udslibning næppe er så stor, at den opvejer Spezial-spillet merpris.

Under terrænkørsel med læs benyttede traktorføreren ustandseligt spillet, idet han slipper læsset (eller blot halvdelen af det) ved passage af bløde partier på sporet eller stejle stigninger, for derefter at spille det ind igen, når hindringen er passeret. Manøvrerne med spillet bliver som regel foretaget, uden at traktoren standses.

Plads til opmåling af træ på lastbiler. Opmåling af træ på lastbiler forekommer almindeligt i Norge.

Special-traktorer til tyndings-bevoksninger

Også i tyndingsbevoksningerne er det mest almindeligt at slæbe træet ud; men i vanskeligt terræn, hvor sporene, må sno sig efter terrænet, sker afkortningen (3–6-meter-massaved) dog ofte på skovningsstedet for derved at reducere slæbeskaderne.

Er terrænet nogenlunde jævnt, ophuges der stikspor med en indbyrdes afstand af ca. 30 meter. Udslibningen foretages som regel med en mindre landbrugstraktor monteret med spil. Arbejdet udføres ofte af én mand efter huggerkøjringsprincippet.

I vanskeligt terræn er der fra gammel tid mange steder ryddet primitive hestespor i skoven, og her tilrettelægges hugsten omkring dem. Disse spor er så smalle, at en traktor med normal sporvidde ikke kan benytte dem. Det er derfor almindeligt i stedet at benytte særlige smalsporede traktorer, ofte af typerne Holder AG 35 og Agria Drabant.

Jeg havde lejlighed til at se en Holder AG 35, indsat i temmelig vanskeligt terræn. Den var monteret med dæk af dimensionen 10–20 forsynede med hjulkæder. Endvidere var den forsynet med et Igland Kompakt spil, Igland udslibningsskjold og en komplet skovafskærmning. Holderen viste fremragende evner til at klare sig i det vanskelige terræn, og både den og det monterede udstyr gjorde et tiltalende indtryk.

For begge traktorer gælder det dog, at de set fra et økonomisk synspunkt kun har berettigelse i et terræn, der er så vanskeligt, at en mindre landbrugstraktor ikke kan arbejde der.

Tovbanetransport

Man har beregnet, at der i Norge kan hugges ca. 2 mill. m³ pr. år i de såkaldte tovbaneområder, det vil sige områder, hvor terrænet er så vanskeligt, at en traktor ikke kan køre der.

I øjeblikket udnyttes kun en beskedent del af denne vedmasse, fordi transportomkostningerne ved den hidtidige teknik har været for høje, og det er derfor naturligt, at der fra forskere og maskinproducenter udfoldes betydelige bestræbelser for at forbedre udstyret. Under en ekskursion, arrangeret af Det norske Skogforsøksvesen, blev der vist tre systemer, beregnet for forskellige opgavetyper:

1. En radiomanøvreret kabelkran for afstande omkring 1000 m.
2. En manuelt betjent kabelkran for afstande op til ca. 500 m.
3. En manuelt betjent slæbebane til afstande op til ca. 150 m.

De to første systemer blev benyttet i renafdrift, mens slæbebanen blev benyttet ved tyndinger.

Med tremandsbetjening er præstationen for den radiomanøvrerede kran ca. 20 m³ skovet og udtransporteret pr. dag ved en stammestørrelse på 0,2 m³ og en transportafstand på 1000 m. Udstyret var fra fabrikken Vinje,

og anskaffelsesprisen ca. 200.000 danske kr.

Den mindre kabelkran var fra firmaet Jo-Bu-Isaksen, og anskaffelsesprisen for dette udstyr var ca. 100.000 danske kr.

Slæbebanetransporten blev udført med et to-tromlet Igland spil monteret på en Volvo Buster landbrugstraktor. Prisen på dette udstyr andrager ca. 50.000 danske kr.

Tyndingen blev udført som en stribetynding. Arbejdet blev indledt med, at der blev hugget transportgader op over fjeldsiden. Afstanden mellem gaderne blev bestemt af en række faktorer, ofte var den ca. 50 meter. Når træet fra disse gader var fjernet, blev der ud fra dem med få meters indbyrdes afstand ophugget smalle striber i bevoksningen, stort set svarende til den rækkehugst vi kender. Skovnings- og transportarbejdet blev udført i en arbejds-gang af to mand.

Præstationen blev angivet til 14 m³ pr. dag ved en middelstammestørrelse på 0,15 m³, en udspilningsafstand på 100 m og en udslæbningsafstand efter udspilningen på 500 m.

Råtræterminaler - morgendagens løsning i Norge?

Det, der særligt optager sindene i norske skovkredse, er arbejdet med etablering af råtræterminaler (oparbejdningspladser). Råtræterminalerne søges placeret ved større savværker og har til opgave at foretage opmålings-, afkortnings- og sorteringsarbejdet af hele stammer.

Kardinalpunktet har været – og er mange steder stadig – at få myndighedernes tilladelse til helstammetransport på de offentlige veje.

Det norske Skogforsøksvesen og Skogbrukets og Skogindustriens Forskningsforening har derfor gennem de senere år gennemført omfattende forsøg med helstammetransport for at klarlægge denne transportforms egnethed på det norske vejnet. For stammetransport-forkæmperne er forsøgene faldet meget positivt ud, idet de norske forskere anser stammemetoden for mest fordelagtig under de fleste forhold, også set fra et trafikikkerhedsmæssigt synspunkt.

I forbindelse med Skogforsøksvesenets ekskursion afholdtes et møde i Nordiske Skovarbejdsstudiers Råd (N.S.R.). Her blev det besluttet at indlede en

Det norske Skogforsøksvesens kvistningsmaskine for tyndingsbevoksninger. Desværre er præstationen ikke stor nok til at gøre den rentabel.

større undersøgelse af problematikken omkring råtræterminalerne, og Skovteknisk Institut blev udpeget som projektledende institution.

Mekaniseret afkvistning

Det er ikke blot afkortnings-, sorterings- og opmålingsarbejdet, der i øjeblikket søges effektiviseret. Såvel af de norske forsøgsinstitutioner som af flere maskinfabrikker gøres der forsøg med mekanisering af afkvistningsarbejdet, både med norskbyggede og udenlandske maskiner.

Det er karakteristisk for de højmekaniserede systemer, der udvikles i Norge, at de satser på maskinel afkvasning ved vej – ikke i terrænet. Årsagen hertil er dels, at det norske terræn som regel ikke indbyder til færdsel med kvistningsmaskiner, dels at der i Norge er en betydelig aversion med at arbejde med store maskiner i tyndingsbevoksninger.

Skogforsøksvesenet har udviklet to typer af kvistningsmaskiner. Den ene, en ringkvister med drivrulle-madning, er beregnet til brug i forbindelse med tovbåner og har derfor ingen interesse for danske forhold.

Den anden er beregnet til brug ved tyndinger og må derfor interessere os meget. Maskinen placeres på et fast spor så tæt ved bevoksningen som muligt. Skovningen foretages omkring stikspor, og træerne slæbes ud til maskinen med en landbrugstraktor forsynet med radiomanøvreret spil. Ved hjælp af spillet trækkes stammerne, seks ad gangen, gennem maskinens kvistningsknive. Kvistningsresultatet

bliver pænt. Fældningsudslæbnings- og kvistningsarbejdet bliver udført i én arbejds-gang af én mand. Præstationen blev opgivet til 6 m³ pr. dag ved en stammestørrelse af ca. 0,1 m³. Prisen for det komplette udstyr (kvistningsmaskine, traktor og spil) skønnes at blive 150.000 danske kr., og metoden er derfor desværre uøkonomisk. Der arbejdes imidlertid intenst med udviklingsarbejdet, og man kan derfor håbe, at der indenfor overskuelig tid vil dukke tilfredsstillende løsninger op.

Genem N.S.R.-projektet »Kvistning af træ eller dele af træ« samarbejder Skovteknisk Institut med de øvrige nordiske lande på dette område.

Ebbe Leer

Skovkontoordning i Norge?

Dansk Skovforening har som bekendt igennem længere tid argumenteret for oprettelsen af en skovkontoordning her i landet.

I Sverige har man igennem adskillige år haft en sådan skatteordning, og det er interessant at erfare, at nu også nordmændene er inde på tanken.

Den norske regering nedsatte i 1969 en skovbeskatningskomité, der skulle gennemarbejde skattejungen og stille forslag til ændringer. Skovbeskatningskomiteen har nu skrevet betænkning, og et af de vigtigste forslag der stilles er forslag til etablering af en skovkontoordning efter svensk mønster (Skogeieren nr. 1, 1973). *O. F.*

Gødskning fra fly

Af skovrider

M. BJERREGAARD THOMSEN

Selv om de igangværende gødningsforsøg i pyntegrøntræarterne *Abies nobilis* og *Abies Nordmanniana* endnu ikke har givet et endegyldigt svar, er det min erfaring, at gødskning af ovennævnte træarter selv på de gode jorder giver et forøget udbytte både i vægt og kvalitet. Spørgsmålene om gødning, gødningsmængde og udbringningstidspunkt vil jeg foreløbigt lade ligge og i stedet beskæftige mig med selve udbringningen.

Med de stigende arbejdslønninger er udbringning fra jorden såvel manuelt som med traktormonteret gødnings-spreader efterhånden blevet ret bekosteligt. Under vanskelige terrænforhold og i ældre bevoksninger besværliggøres arbejdet yderligere, og gødningen bliver ujævnt fordelt.

Har man større arealer, der skal behandles, falder tanken naturligt på udbringning med fly. I august 1971 forsøgte vi her på Holckenhavn med helikopter monteret med gødningssprederen »Sling-King« (demonstreret i Bromme Plantage i september 1971). Forsøget var ikke særlig vellykket. For det første kunne maskinen kun laste 250–300 kg, og med en så beskeden last var udbringningstiden alt for lang. For det andet var fordelingen af gødningen ikke allerbedst, hvilket tildels skyldtes, at helikopterens manøvredegtighed – især i sving – var stærkt påvirket af gødningssprederen, som var ophængt under maskinens krop.

Fig. 1. Air-trucken på vingerne. Bemærk de brede vinger og at maskinen er meget kort.

I foråret 1972 indkøbte Malmose Fly fra Australien et fly specielt beregnet til spredning af kunstgødning. Flyet – en Air-Truck – er karakteristisk derved, at det kan laste 1 ton, og som følge heraf er det forsynet med et meget kraftigt landingsstel. Desuden har maskinen meget store planer, som giver en fantastisk manøvredegtighed og gør den velegnet til flyvning i skov. Gødningen påfyldes i en tank umiddelbart bag cockpittet. Spredningen sker ved, at gødningen under flyvningen bliver revet ud gennem de indstillelige vifteformede kanaler.

Selskabet stiller følgende krav: Arealer på min. 0,5 ha pr. stk. og mindst 5 ha ialt inden for en radius af 2 km fra startbane (over 2 km et beskedent pristillæg) samt en startbane på min. 400 m, forholdsvis jævn.

I august 1972 udbragte vi på Holckenhavn og Næsbyholm 8,5 tons NPK- og diammoniumfosfatgødning med Air-Trucken. Doseringen var 200 kg NPK eller 150 kg diammoniumfosfat pr. ha. Prisen for udbringningen var 175 kr. pr. ton.

Som det fremgår af fig. 2, sidder påfyldningslugen i toppen af flyet, det er i godt 2,5 m højde. Det var noget mere besværligt end antaget at hælde gødningen i tanken fra sække. Det må anbefales at indkøbe gødningen i løs vægt og blæse den direkte i flyets tank. På grund af en noget ujævn startbane lastede maskinen kun 750–800 kg, og selve udbringningstiden var ca. 10 minutter pr. last.

For at undgå nålesvidninger skal udbringningen ske i absolut tørt vejr.

Skoven behøver hjælp

I forbindelse med stormkatastrofen i de nordtyske skove i efteråret kan man konstatere, at offentligheden i Vesttyskland har et ganske andet forhold til skoven, end publikum herhjemme har til den danske. Under overskriften Skoven behøver hjælp! averteres der i denne tid i blade og tidsskrifter efter privatfolks støtte til genopbygningen af især skovene i Niedersachsen, som var de værst medtagne af den omtalte stormkatastrofe.

For snarest at få ryddet op i den ødelagte skov, hedder det i den illustrerede annonce, for at få rekreationsmateriel som læhytter, rastepfadser, legepladser, bænke osv. bragt i stand igen, henvender De tyske skoves Værneselskab sig til Dem, dvs. alle de borgere i landet, som gerne tilbringer deres fritid i skoven!

Annoncen slutter med henvisning til en række postkontorer og større pengeinstitutter, som gerne modtager indbetalinger til formålet. Jagt- og skovbrugsblade har ledsaget averteringen med støttende tekst.

(Fra Jyllands-Posten)

Fig. 2. Påfyldning af gødning.

Skovplanter - haveplanter

alle arter

Vi sender Dem gerne prisliste og tilbud.

Hulkærhus planteskole

Telefon (06) 87 03 33 - Ans By

Alle kulturer er underkastet danske Planteskoleers Sundhedskontrol og Herkomstkontrollen.

Forsythia

Et af vores specialer er at betjene dyrkere af pyntegrønt. Vi tilbyder igen i år fine planter af Forsythia int. spectabilis.

E. Lund-Andersens planteskole

Vinde-Helsinge . 4281 Gørlev Sjll. . Tlf. (03) 55 91 86

4681 HERFØLGE
(03) 67 43 31

ALT
I
SKOVVÆRKTØJ

IMPORTØR OG GENERALAGENT
FOR:

»SIGNUMAT« PLA.MÆRKER

»NELSON« MÆRKEMALING

FORLANG TILBUD

AKTIESELSKABET
ROLD SKOVS SAVVÆRK
9510 ARDEN

DANSK TØMMER

RÅTRÆINDKØB TELEFON (08) 56 12 66

I/S Skærbæk Savværk

v/Chr. Dahl & Co. . 7400 Herning . Tlf. (07) 12 41 88

Produktion: Dansk tømmer, brædder og lægter
Nåletræ til bygningstømmer købes

Vi er købere til kassetræ af nåletræ

ALDERSLYST SAVVÆRK
og
SILKEBORG EMBALLAGEFABRIK
v/ brødrene Møballe
8600 Silkeborg - Tlf. (06) 82 01 21

Faxe Ladeplads savværk

Vi er interesseret i køb af savværkstømmer. Kontant betaling.

Faxe Ladeplads savværk

E. Svendsen
4654 Faxe Ladeplads - Tlf. (03) 71 61 73

Domänverket i Tanzania

Den svenske bistandshjælp til udviklingslandene omfatter i stigende udstrækning projekter til forbedring af skovbruget i modtagerlandene. Det hidtil største engagement udgør et samarbejdsprogram for udvikling af Tanzanias skovbrug. Domänverket har af den svenske hjælpeorganisation SIDA for godt og vel et år siden fået til opgave at påtage sig den faglige ledelse af programmet. Det er et økonomisk bekosteligt projekt, der tilstræber at udvikle Tanzanias skovbrug på en sådan måde, »att denna lämnar ett optimalt bidrag til landets sociala och ekonomiska utveckling«.

Det koster den svenske hjælpeorganisation SIDA 35-40 mill. sv. kr. de første 2 år for indsatsen i Tanzania.

Over 30 mill. m³ eller 95 pct. af den samlede årlige hugst i Tanzania benyttes som brænde. På grund af den store befolkningstilvækst vil behovet stige stærkt i de kommende år. Produktionen af savtømmer i 1970 skønnes til 430.000 m³. Et *skovplantningsprogram* omfatter nyplantning af 4.500 ha pr. år. De hidtil udførte plantninger er meget lovende. Træarterne har hidtil omfattet 5 fyrrearter og en cypressart: Cupressus lusitanica. Der findes i øjeblikket 10 eucalyptusarter. De har ofte den største tilvækst, men kan ikke udnyttes til savtømmer, idet veddet let sprækker og slår sig. Nu anvendes veddet af eucalyptus mest til brændsel og som pæle til huse. Et andet løvtræ som plantes i ret stort omfang er Teak. – *Den forstlige uddannelse* skal efter programmet støttes på flere måder, blandt andet ved oprettelse af et skovindustrielt institut og ved uddeling af stipendier. Den svenske bistandshjælp skal desuden bestå i en seriefremstilling af savværker. – Dertil kommer efter prognosen støtte til en række skovindustrier.

23 stillinger skal besættes i forbindelse med det svenske hjælpeprogram. Fra svensk side anses den vigtigste del af bidraget at være den, at Sverige stiller eksperter til rådighed med den viden, som findes indenfor nordisk skovbrug og træindustri. P. H.

Dødsulykker ved skovning

Hvad er der sket?

I Sverige har man i 1971 og 1972 haft tre dødsulykker ved kædebrud på motorsave. De tre ulykker minder om hinanden, bl. a. på følgende punkter:

- alle tre save har været af mærket Raket 62 fra Jonsreds Fabriker AB
- skærmene over kædedrivhjulene (spånskærmen) har været af ældre type og har manglet forstærkning med en metalskinne, som nu er standard på Raketsavene. Skærmenes bagkant har været skåret, idet der er opstået huller ved tidligere kædebrud på grund af brud på støbegodset
- ved ulykkerne er løsrevne kædeled kastet ud gennem de skårede skærme. Ved en af ulykkerne har stumper af skærmen yderligere bidraget til skaden
- kæderne har været omnittede med hammer eller lignende på adskillige steder og har i det hele taget været stærkt slidte og i dårlig stand.

Hvad kan der gøres i Danmark?

På grundlag af erfaringerne fra Sverige må det være helt naturligt, at den ansvarlige arbejdsledelse og de nyoprettede sikkerhedsgrupper på de større distrikter foretager følgende, og dette uanset om savene ejes af virksomheden eller af arbejderen:

1. Kontroller at Raket-save har ubeskadigede skærme over drivhjulene forstærket med metalskinne. Defekte skærme eller skærme uden forstærkning skal erstattes med ubeskadigede og forstærkede skærme.
2. Raket-save, der mangler fangtap for kæden, skal forsynes med en sådan. Fangtappen findes som standard på visse ældre Raket-modeller og også på de nyeste modeller. Fangtappen kan monteres på samtlige Raket-save.
3. På alle motorsave uanset mærket må det kontrolleres, at skærmene ikke er revnede eller på anden måde svækkede. Defekte skærme skal erstattes med ubeskadigede.
4. På alle motorsave uanset mærket må det kontrolleres, at kæder,

sværd og drivhjul er i god stand. Savene må tages ud af brug, inden de er alt for slidte eller på anden måde unormalt svækkede. Omnitning af kæder skal ske på sagkyndig måde. Hvis en kæde er sprængt flere gange, er der grund til at kassere den. - Vi har desværre ingen kassationsnormer for kæder, sværd og drivhjul. Der er dog næppe tvivl om, at der findes en hel del save i brug, hvor de nævnte dele uden anden afprøvning end en simpel kontrol må konstateres at være i så dårlig forfatning, at de bør kasseres.

Iver Nissen, Skovskolen i Nødebo
A. S. Ørsted-Müller, Arbejdstilsynet

Bekæmpelsesmidler

Landbrugets Informationskontor har udgivet »Giftnævnets Oversigt over klassificerede bekæmpelsesmidler 1973«. Bogen (144 s.), som koster 15,- kr. (moms inkl.) fås ved henvendelse til: Landbrugets Informationskontor, Tune, 2670 Greve Strand. Tlf. (01) 61 04 77.

Bøge-, Ege-, Aske-, Birke- og Grankævler købes.

A/s Kagerup

Trævarefabrik

Kagerup Stationsvej 59, 3200 Helsingør
Telefon: Helsingør 9

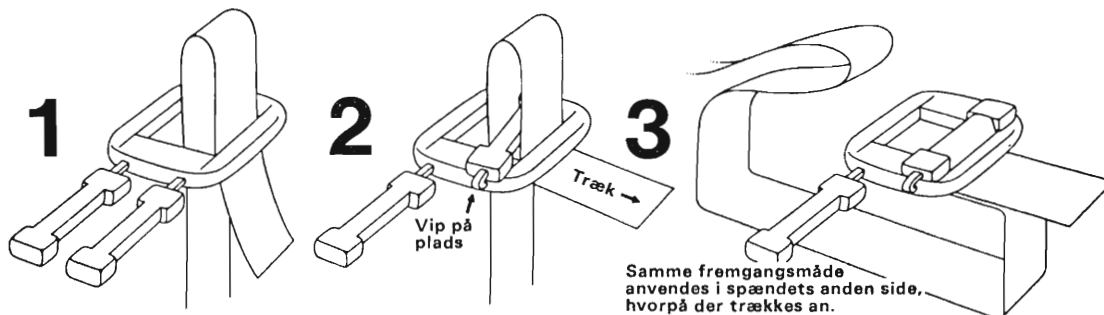
Tænk venligt på deres medarbejders sikkerhed og velbefindende i kulden...

Lad installere en REFLEKS OLIEOVN eller REFLEKS OLIEKOMPUR - vi har modeller der passer til enhver skurvogn.

REFLEKS

LØRUP . 5750 RINGE . TLF. 09 - 67 12 68

Sådan strapper man i dag!!!!

Med danske "p.p. bånd" + spænder!!

Stabilisering af gods på lastpaller.
Bundtning til kran- og truckoperationer.
Lukning af kasser og kartoner.

Uden maskiner - og det holder.

p.p. bånd til bundtning af brænde etc. i skoven

Anders Bendt
Shipping
Specialist i omsnøringsystemer
Tlf. (06) 27 19 11
Postbox 494
8100 Århus C

Ny leder af Skovteknisk Institut

1. november 1972 tiltrådte Per Tutein Brenøe, 32 år, stillingen som daglig leder af Skovteknisk Institut. Brenøe er forstkandidat af årgang 67, blev samme år ansat i Dansk Skovforening under økonomisk-statistisk afdeling og gjorde i 69 springet over i Skovteknisk Institut. SKOVEN har haft en samtale med Per Brenøe, som nu har haft et par måneder til at sætte sig ind i sit ny arbejdsområde. Per Brenøe udtalte bl. a.:

Det personskifte, som har fundet sted, vil ikke indebære nogen kursændring for instituttets virksomhed. En anden ting er, at udviklingen har medført, at instituttet i fremtiden må engagere sig på en ny måde på en række felter.

De sidste 3-4 år har man anvendt en stor del af kræfterne på en rationalisering af det daglige arbejde i skoven. Det er særlig de små dimensionerede effekter, som har været i søgelyset. Her har instituttet medvirket til indførelse af ny effektlængder og skovningsmetoder, et arbejde, som er blevet fulgt op i hele linien skov-transport-industri. Institutet kører i øjeblikket en række kurser på skovdistrikterne for at lette indføringen af de ny metoder. Vi tillægger det stor betydning, at denne instruktion sker lokalt og kan tilpasses lokale terrænforhold, afsætningsforhold m. v. Desuden har det ofte vist sig at være af værdi, at såvel skovridere og skovfogeder som skovarbejdere har lejlighed til at afprøve metoderne og gennemdiskutere problemerne samlet.

Denne udvikling er nu stort set gennemløbet, og den rationaliseringsgevinst, som kan indvindes på denne måde, vil give skovenes ejere et pusterum i omkostningskapløbet på nogle få år. Det er karakteristisk, at det hidtidige arbejde nærmest indebærer en forenkling af de tidligere anvendte metoder. Den manuelle indsats er stadig for stor, maskinerne har stort set kun overtaget en del af sammenbæringsarbejdet. Man kommer derfor næppe uden om en yderligere beskæring af det

manuelle arbejde, og instituttet har derfor kastet sig over en videregående mekanisering af i første række kvistningsarbejdet, særlig i unge nåletræbevoksninger. Vi har naturligvis fulgt udviklingen i de store skovbrugslande, men det synes af flere grunde ikke som om der vil fremkomme kvistningsmaskiner egnede for vore forhold. Det danske skovbrug har to store fordele: et usædvanligt ensartet og let terræn og et meget ensartet sortimentsudfald på hver enkelt skovningsplads. Dette bevirker, at vi antagelig med fordel kan satse på langt enklere og lettere materiel, og Skovteknisk Institut er derfor gået i gang med udvikling af et lille afkvistningsaggregat, som skal benyttes i forbindelse med en almindelig landbrugstraktor. Projektet, som er utraditionelt og har vakt betydelig interesse i de øvrige nordiske lande, er så langt fremme, at vi håber at have en prototype klar til afprøvning i dette forår. Herefter følger naturligvis div. udviklingsarbejde. Samtidig hermed indsamles maskin- og metodedata til udarbejdelse af en samlet oversigt over foreliggende kvistningsmaskiner fra hele verden. Denne vil antagelig blive publiceret dette år.

Den nedgang i antallet af skovarbejdere, som må ventes – bl. a. på grund af den høje gennemsnitsalder for skovarbejdere – medfører, at man må sigte mod at sprede arbejdskraftbehovet mest muligt over hele året. Særlig aktuelt er her arbejdet vedr. pyntegrønt og kultur, og det kan nævnes, at Skovteknisk Institut netop har udarbejdet et

notat vedrørende kulturarbejdets rationalisering. Det er naturligvis ikke meningen, at instituttet skal til at drive biologisk forskning. Tanken var derimod at søge at få samlet de mange hjemlige institutioner m. v., som beskæftiger sig med kulturproblematikken, i et konstruktivt samarbejde. Man kan trække en parallel til instituttets virksomhed i forbindelse med de ændrede effektlængder, hvor et bredt samarbejde også var en nødvendighed. Vi tror, at det er nu man skal starte det tværgående samarbejde på kulturfronten, hvis man om 4-5 år skal opfylde de til den tid opståede behov for mere rationelle og frem for alt sikre kulturmetoder.

En anden aktuel sag: Skovteknisk Institut er sammen med Skovskolen ved at gennemgå eksisterende hjelmfabrikater. Arbejdstilsynet har netop udsendt foreløbige retningslinier for krav til hjelme, som anvendes i skovbruget. På mange distrikter står de glasfiberhjelme, som blev anskaffet omkring 1965, foran udskiftning. I løbet af foråret forventes en rapport færdig vedrørende de mest velegnede hjelmfabrikater, som dels opfylder Arbejdstilsynets krav og dels kan kombineres med visir, hørevern m. m.

I øvrigt medgår en del af instituttets kræfter til et NSR-projekt vedrørende råtræterminaler. Skønt projektet i dag særlig har interesse for Norge, Sverige og Finland, er en af medarbejderne ved instituttet udpeget som leder af undersøgelsen. Vi tillægger det stor betydning at være informeret om den udvikling, som foregår på dette felt.

Vi arbejder i disse måneder med planer for en vidtgående mekanisering af hele oparbejdningsprocessen, både for løv- og nåletræ. Der er her tale om indsættelse af terrængående fældningsmaskiner og flisning af hele træer i skov. Det er klart, at hvis man ændrer meget på det produkt, som skoven afleverer ved fast vej, kræver det en ny lang undersøgelsesfase med samarbejde i alle led fra skov til træindustri. Den rationaliseringsgevinst, som er opnået ved ændrede effektlængder, vil antagelig være spist op i løbet af 3-4 år, så det er ikke for tidligt at starte op nu.

Konsulentarbejdet med besvarelsen af forespørgsler fra skovdistrikterne har været stærkt stigende. Alene i 1972 har

der været over 2.000 henvendelser hovedsagelig inden for skovning, transport og kultur. En af forudsætningerne for en opretholdelse af denne rådgivningsvirksomhed er det forsknings- og udviklingsarbejde, som foregår i instituttet, samt instituttets nære kontakt med det praktiske skovbrug.

Instituttet udfører tillige en del undervisning, dels for skovteknikerelever på skovskolen i Nødebo, dels for forststuderende i Farum. Desværre tillader tiden ikke undervisningsarbejde i det omfang, som vi ellers gerne så.

Flytteproblemer? Det er vel efterhånden velkendt, at vi arbejder på en udflytning i nær tilknytning til Skovskolen, dog således at Skovteknisk Institut bevarer en selvstændig status. Vi vil i øvrigt lægge stor vægt på at bevare den meget værdifulde kontakt til Dansk Skovforening.

T. N.

Swedforest Consulting AB

Domänverket – det svenske statsskovbrug – påtager sig også administration, planlægning og skovning for private skovejere i Sverige. Denne virksomhed er nu blevet koncentreret i selskabet »Swedforest Consulting AB«, som tillige skal markedsføre Domänverkets overskydende administrative kapacitet i udlandet. Virksomheden, som blev konstitueret i januar 1973, regner med at kunne klare sig med en lille fast stab, der overvejende vil blive rekrutteret fra Domänverket.

Mens den indenlandske virksomhed særlig vil komme til at bestå i dataindsamling og -bearbejdning, vil man i udlandet sigte på at markedsføre svensk skovnings- og udkørselsteknik ved mekaniseringsanalyser, introduktion af maskinel skovning m. v. Man regner med stor interesse for den svenske teknik i udlandet, og ikke mindst vil den voksende eksport af svenske skovbrugsmaskiner skabe et behov for konsulentbistand.

Den første internationale opgave er selskabet allerede i gang med: opskovning af 100.000 m³ stormfældet træ i Niedersachsen.

E. T.

Frijsenborg på arbejde i Tyskland

Efter det store stormfald i Vesttyskland d. 13. november 1972 fik vi allerede i december de første kontakter med flere distrikter om oparbejdning af stormfaldet. Vi koncentrerede os dog ret hurtigt om et enkelt distrikt ca. 20 km syd for Bremen, nemlig Staatlicher Forstamt SYKE ved hr. Oberforstmeister Dr. Kramer. På dette distrikt, der er på ca. 4.200 ha, var der i stormen faldet ca. 360.000 m³, og distriktets normale årlige hugst er ca. 22.000 m³. Vi aflagde besøg på distriktet først i januar, hvor vi besøgte arealerne samt havde indledende forhandlinger med distriktet. Opgaven lød på skovning og transport af fladefald af mest rødgran, men også en del skovfyr og weymouthsfyr. Det drejede sig om jævne, gode arealer med en stammestørrelse før fald på ca. 0,75 til 1,00 kbm, og det skønnedes, at ca 1/3 var knækkede i forskellig højde.

Det var vores mening at indsætte LOGMA-afkvistningsmaskinen samt fornødent ekstra personel og materiel. Vi skønnede, at LOGMAen kunne tage det meste af faldet på stedet, men at de værste »fuglereder« nok skulle slæbes frem, samt at vi ville prøve om to huggere var nok.

Vi opstillede derfor en organisation som følger:

- 2 skovarbejdere (huggere) med motorsave,
- 1 skovtraktor VOLVO LISA til fremslæbning,
- 1 LOGMA afkvistningsmaskine,
- 1 FORD med kran, klembanke og brændekurv til udslæbning,
- 2 skovtraktorer KOCKUM Tree Farmer til udslæbning.

De 2 Tree Farmere kunne vi leje ved Skjoldenæsholm Maskinstation, og det øvrige maskineri og mandskab er vores eget. Vi gav nu tilbud på arbejdet, og efter yderligere forhandling blev vi enige om foreløbigt at skulle oparbejde 12.000 kbm.

Efter adskillige forhandlinger, undersøgelser, forespørgsler o.s.v. med diverse myndigheder, forsikringsfolk, speditører, toldfolk m.fl. tog vi sidst i januar afsted med jernbane og bil.

Den første uge brugte vi til igangkøring, og det viste sig hurtigt, at vi med

hensyn til fremslæbningen havde regnet galt, idet det var meget nemmere for LOGMAen at tage træerne på stedet, incl. »fuglerederne«, end det var at have en traktor til at slæbe frem. Til gengæld viste udslæbningsmateriellet sig at passe meget godt til LOGMAen. Den overskydende kapacitet, vi herved får, kan nemt beskæftiges ved udslæbning af manuelt oparbejdet træ.

Distriktet har opgjort, at af det samlede stormfald er ca. 80.000 m³ velegnet til LOGMA-oparbejdning, d.v.s. det er rødgran, grandis og douglas i fladefald; det øvrige fald er fyr i fladefald og spredte fald i løv og nål samt fald i de mindre dimensioner, som ingen drømmer om at oparbejde. Al aflægning og opmåling foretages af det tyske personale, og til denne opgave går der konstant ved vores hold 1 skovtekniker og 4 faste skovarbejdere. Efter forskellige indkøringsvanskeligheder kører arbejdet og samarbejdet med distriktet og dets personale nu fint, og vi har derfor dristet os til at hæve vores oparbejdningsskvote til 30.000 m³.

Det store fald af træ i Tyskland har bevirket, at det er meget vanskeligt for distriktet at afsætte træet indenlands, hvilket har ført med sig, at det træ vi oparbejder, alt sammen eksporteres til Sverige, Danmark, Holland, Israel og Italien.

Sidst i februar startede på distriktet, der strækker sig over 100 km i øst-vestlig retning, også et svensk LOGMA-hold fra Skåneskog. Foruden de 2 LOGMA-hold og distriktets eget personale er der yderligere beskæftiget ca. 65 jugoslaviske og østrigske skovarbejdere samt ca. 14 traktorer af forskellige typer.

At vores materiel kører i Tyskland nu betyder dog ikke, at vi har opgivet at få dette mekaniserede skovningssystem til at køre i Danmark, tværtimod. Vi er stadig meget interesserede i at høre fra distrikter, der måtte have i tankerne at få udført skovning med LOGMA. Der vil senere fremkomme en artikel om den foreløbige indsats af LOGMAen i Danmark, hvor vi nu har kørt i 1½ år, og hvor vi mener at kunne mærke en stadig stigende interesse.

F. Møller, Frijsenborg skovbrug

Tormona 80 fjerner uønsket træagtig og urteagtig vegetation

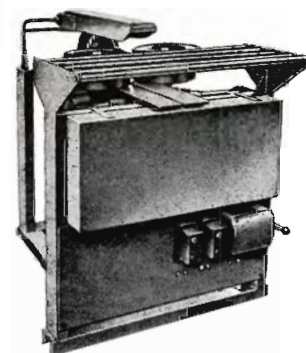
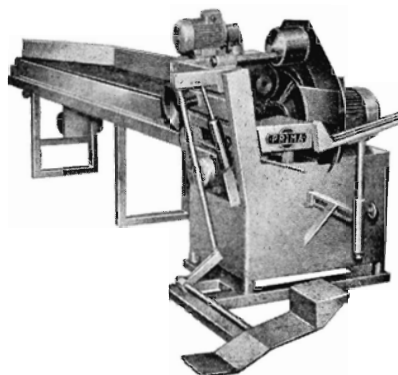
- **Træagtig:** Til udvisning i løvtræsbevoksninger er Tormona 80 virksomt mod hassel, birk og andre arter. Farve kan iblandes, således at man lettere kan følge virkningen på de behandlede træer. I nåletræsplantager (rødgran) kan birk bekæmpes, uden at granerne skades. Denne behandling bør foretages i juli-august. Tormona 80 kan iøvrigt benyttes til udvisning i nåleskovskulturer – se 859. meddelelse fra Statens Forsøgsvirksomhed i Plantekultur: »Kemisk udtyndning af nåletræer«.
- **Urteagtig:** Tormona 80 er velegnet til bekæmpelse af skvalderkål, nælde m.fl. Spørg efter Tormona 80 hos Deres sædvanlige leverandør af skovbrugskemikalier.

FERROSAN
PLANTEBESKYTTELSE

HOVEDFORHANDLER: A/S REMEDIA · HOVEDVEJEN 3 · 2600 GLOSTRUP · TELEFON (01) 45 18 11

- ✧ **Aut. afbarkningsmaskine »PRIMA«**
- ✧ **Barkmaskine for traktordrift kraftoverføringstrukket**
- ✧ **Midtkløvrundsav »PRIMADONNA« 500 og 700**

BMR - afbarkningsmaskiner er særlig velegnet til afbarkning af rafter fra 3,5 – 14 cm i diameter i længder fra 1 – 3 m.

BÜLOW MØLLER
MASKINFABRIK
Ternevej 3, 4000 Roskilde
tlf. (03) 35 18 98.

Øst for Storebælt:

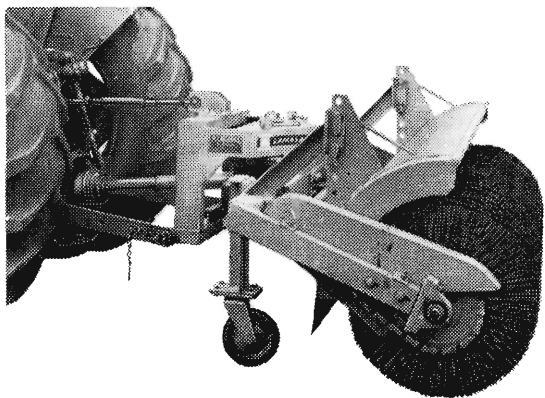
A. Andersen, Hvalsø
Tlf. (03) 40 83 44

Vest for Storebælt:

A. Pedersen
Silkeborg
Tlf. (06) 82 23 41

LAIGAARD FEJEMASKINE

LAIGAARD bagmonteret traktorfejmaskine

monteres lynhurtigt i traktorens 3-punkts lift. Kraftoverføringsakslen er forsynet med beskyttelsesrør og kobles med snaplås.

Tappe og kardanled er udskiftelige, så fejmaskinen passer til alle traktormærker.

Den svingbare kost har en fejebredde på 1700-2000 mm. Vægt: 325 kg.

N LAIGAARD

Fabrik for vejmaskiner

Helsingforsgade 8
8200 Århus N
Tlf. (06) 16 24 44

KJULERUPVOGNE

SKOVENTREPRENØRVOGNE to-hjulede, fremstilles til 2,6 m, 3 × 1 m og 5,4 m træ, er monteret med CRANAB KРАН SK 2000 eller SK 2500 og hydr. støtteben. Kan også leveres uden kran.

KJULERUP MASKINFORRETNING

v/ MOGENS DAMLUND

Tlf. (03) 67 02 27 . 67 02 77 - Ringstedvej 645 - 4100 Ringsted

Er der problemer med

oprensning af grøfter og vandløb

kan vi tilbyde os med specialmaskine, der for at udføre arbejdet kun kræver lidt plads; den er også velegnet i blødt terræn.

Nærmere oplysninger kan uden forbindelse indhentes hos

Entrpr. Brdr. Svanebjerg

Leestrup

4733 Tappernøje

Tlf. (03) 82 53 77 & 82 54 25

Træskoproduktionen i fortsat vækst

Den store efterspørgsel efter træsko i 1972 kom bag på såvel producenter som leverandører, meddeler Erhvervenes Oplysningsråd den 1. marts 1973.

Der har bogstavelig talt været mangel på alt, både bunde, læder, kramper og gummibeslag, udtaler formanden for Dansk Træskomager Forening, Egon Bidsted. Ønsket om at nedtrappe et for stort lager af bunde i 1971 er en af årsagerne til kalamiteterne.

Hovedparten af træet til træskobundene kommer fra de danske bøgeskove, men man har måttet importere bøgetræ fra Tjcekoslovakiet og Ungarn. Iøvrigt er der udsigt til, at bundene fremover næsten udelukkende bliver fremstillet af træ med en fugtighedsgrad helt nede på 13-15 procent, hvilket bevirker, at bundene bliver så ens, som det er gørligt.

Egon Bidsted mener, at eksportmulighederne i årene der kommer også er gode, idet man også uden for vort land har fået øjnene op for, at træsko er et sundt og bekvemt fodtøj. Produktionen var i fjor ca. 2 mill. par bunde, og det var ca. 20 % mere end året før. Ca. en trediedel af produktionen eksporteres, bl. a. til så fjernt et land som Japan.

P. H.

Collstrup udvider

Collstrup - Dansk Træimpregnering A/S vil inden for det næste år etablere en ny fabrik i Torslunde - Ishøj. Den nye fabrik får en kapacitet, der er mere end dobbelt så stor som afdelingerne i Allerød og Skovlunde, som den efterhånden skal afløse. Fabrikken skal særlig foretage lønimprægnering med Boliden K-33 samt brandimpregnering. - Udvidelsen får ikke konsekvenser for virksomhedens behov for indenlandsk råtræ.

T. N.

Træforbruget i Europa

I en meddelelse fra United Nations, 16. jan. 1973 oplyses, at forbruget af de væsentlige industrielle skovprodukter i Europa (÷ U.S.S.R.) steg med 1,5 % fra 1970 til 1971. Denne stigning er den mindste i nogle år og svarer til en stigning på 3,5 % fra 1969 til 1970 og 5,5-6 % i de to år før.

Forbruget af papir og pap faldt lidt fra rekordåret 1970, medens forbruget af savskåret træ og lign. steg 2,5 % fra 1970 til 1971.

P. H.

Vi er købere til

Asketræ

i kævler samt snitgavn, ret og rundt, frit for knaster og overgrøninger, ikke under 16 cm. Top og i længder 800-900-1200 og 1400 m/m. Betaling kontant.

Trævarefabrikken »Skovhastrop«
Hvalsø – Telf. Hvalsø 33

Siden 1896

Hjortsø Planteskole

Svebølle Telf. Viskinge 20* & 40

Skov-, læ- og hækplanter. Forlang prisliste. Planteskolen er tilsluttet Herkomstkontrollen med skovfrø og -planter

Forstplanteskolen, Verninge

Planteskolen er tilsluttet »Herkomstkontrollen med skovfrø og -planter«

Alle slags skovplanter tilbydes i prima kvalitet

Forlang prisliste

Indehaver: Ole van Tol

Tlf. (09) 75 12 88

John Rolskov's Planteskole

Sdr. Vissing pr. 8740 Brædstrup

Telf. (05) 75 40 53

Vi anbefaler os med alle arter skovplanter i gode provenienser.

Skovplantekulturerne står under Herkomstkontrollen med skovfrø og -planter.

Danplanex

PLANTESKOLER A/S

RØDEKRO TELEFON 62933* DANMARK

Skovfrøet leveres af Statsskovenes Planteavlstation. Planteskolerne og salgskontoret er tilsluttet Herkomstkontrollen med skovfrø og -planter. Vi giver Dem gerne et tilbud på Deres forbrug skriftligt eller ved besøg.

Skovplanter

i bedste provenienser
prima kvaliteter
et righoldigt sortiment
store og små partier.

Hellestrup Planteskole

4180 Sorø

Tlf. (03) 64 51 33

Specialplanteskole for
Hybridasp.

E. Graven's Planteskole

Hansted, Egebjerg, 8700 Horsens
Tlf. (05) 65 60 46

Læ- og hækplanter samt planter
til vildtremiser m. v.

Hyllinge Savværk A/S

Tlf. (03) 74 40 64

Kristtorn

Unge planter med klump og lærred.
Udvalgt fra hårdføre modertræer med
høj bærydelse.

Forlang vor pjeces om dyrkning af
Kristtorn.

Chr. Pedersens planteskole
Bogense (09) 81 13 60

I/S Hage og Simony Skovadministration

Pris: Fuld administration 50-80 kr. pr.
ha pr. år. Rationalisering. Tilbud gives.

OREMANDSGAARD . 4735 Mern
Skovrider J. Simony (03) 7961 28
Skovfoged P. Kofoed (03) 716347
Kontor (03) 7960 09

OREHOVED TRÆ- OG FINÉRINDUSTRI A/S

BØGE- OG EGEKÆVLER TIL SKRÆLNING OG
KNIVSKÆRING KØBES KONTANT

OREHOVED . 4840 NØRRE ALSLEV . TLF.: (03) 84 60 84

De koncentrerede kvælstofgødninger

N KALKAMMONSALPETER UREA

to gødninger, som - pris og virkning taget i betragtning - er særdeles fordelagtige til en række afgrøder.

**Alle arter
skovplanter**

i prima kvalitet

Forlang venligst tilbud!

Tilsluttet Herkomstkontrollen med skovfrø og -planter.

Geisler-Nielsens Planteskole I/S
8723 Løsning Telf. 05 - 65 12 11

Paludans Planteskole A/S

Klarskov - 4760 Vordingborg
Telefon (03) 78 20 09

Skovplanter, Læ-, Hæk- og
Hegnplanter

Tilsluttet Herkomstkontrollen
med skovfrø og -planter

Vallø Stifts Savværk

Oparbejdning af BØG

Råtræindkøb, tlf. (03) 66 74 13

SKOVKONSULENTEN

Skovtilsyn
Skovadministration
Planlægning
Vurdering
Driftsanalyser

Skovrider E. Tolstrup
Hedegrænsen 38, 2600 Glostrup
Tlf. (01) 96 10 69

Kævler af
ASK,
BØG og
EG
købes

A/S Kolds Savværk

Grundlagt 1888
Kerteminde. Telefon (09) 32 15 15

St. Hjælland Savværk og Imprægneringsanstalt

er køber af nåletræ til bygningstømmer og master.

Hjælland . 7362 Hampen
Tlf. (06) 86 91 00

A/S Grindsted Imprægneringsanstalt

er køber af nåletræ til master

Grindsted
tlf. (05) 32 08 55*

PENGE VOKSER PÅ TRÆER

Gødskning af fyr og gran giver større tilvækst, bedre betalte dimensioner og dermed større fortjeneste.

Gød også gran for klipning. Det fremmer væksten af pyntegrønt med mørkegrøn farve - den bedst betalte kvalitet.

Spørg efter prillet NPK 25-3-9 - en velegnet gødning - også til skoven.

Norsk Hydro